

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

MURTAZA MUTAHHARÎ

GADİR HADİSİ
VE
İMAMET MESELESİ

Çeviri: Ozan Kemal Sarıalioğlu

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 239

Kitabın Adı: Gadir Hadisi ve İmamet Meselesi

Orijinal Adı: Hedîs-i Ğedîr ve Mes'eley-i İmamet

Yazar: Murtaza Mutahharî

Çeviri: Ozan Kemal Sarıalioğlu

Son Okur: Abbas Akyüz

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu-
Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: Ekim 2015

ISBN: 978-605-4792-39-9

Kevser Yayınları

Balabanađa Mah. Büyük Reşitpaşa

Cad. Yumni İş Mrk. No: 16 B / 25

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm / 11

Gadir ve Müslümanları İçerden Tehdit Eden Tehlike.....	11
Hz. Peygamber'in (s.a.a) Hz. Ali'nin (a.s) Hilafetine Dönük Emri Niçin İcra Edilmedi?	18
Birinci Görüş.....	18
İkinci Görüş	19
Hz. Ali'nin İlahî Emirlerin İcrasındaki Tavizsizliğine Bir Örnek	20
Sahih Görüş: Müslümanlar Gaflete Düşürülüp Kandırıldılar	22
“İtmam” ve “İkmâl” Arasındaki Fark.....	25
Meşiyet-i İlahî'nin Mahiyeti	27

Resul-i Ekrem'den (s.a.a) İki Hadis	30
Başka Bir Hadis	34
Tehlike İslam Toplumunu İçerden Tehdit Ediyor	35
Emîrül-Müminin'in Karşısındaki Zorluklar	36
Nifak İle Savaşta Hz. Ali'nin Önde Gelen Ashabının Tereddüdü	39
Sonuç.....	43

İkinci Bölüm / 45

Gadir Hadisi'nin Hz. Ali'nin (a.s) İmametine Delaleti.....	45
Menzilet Hadisi	50
"Bugün Kâfirler Dininizden Ümitsiz Oldular." Ayeti ve İmamet Meselesi	61
"İşte Bugün Kâfirler..." Ayetinin İncelenmesi	63
"İkmâl" ve "İtmam" Arasındaki Fark.....	65
"el-Yevm"den Kasıt Hangi Gündür?	68

İçindekiler	7
“El-Yevm” Hakkındaki Farklı Görüşler.....	70
Şia’nın Açıklaması.....	79
1- Tarihsel Yönden.....	79
2- Ayette Mevcut Olan Karineler Yönünden	84
Muhkemler ve Müteşâbihler	86

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Bismillahirrahmanirrahim

Elinizdeki bu kitapçık her biri Şehid Ayetullah Mutahhari'nin iki kitabından seçilmiş iki bölümden oluşmakta olup her bölümün ortak noktası Gadir-i Hum vakası ve hadisi ile bunların Ali'nin (a.s) imametine olan delaletidir. Birinci bölüm, "Gadir ve Müslümanları İçerden Tehdit Eden Tehlike" başlığı altında yer aldığı *On Beş Konuşma (Panuzdeh Gofar)* kitabından alınmıştır. İkinci bölüm ise şehid mütefekkirin *İmamet ve Önderlik (İmamet ve Rehberi)* kitabının "Gadir Hadisinin Ali'nin (a.s) İmametine Delaleti" başlığı altında yer alan kısmıdır.

Birinci Bölüm

**GADİR VE MÜSLÜMANLARI
İÇERDEN TEHDİT EDEN
TEHLİKE**

<https://t.me/caferilikcom>

Bismillahirrahmanirrahim⁽¹⁾

“Hamd, bütün varlıkları yaratan, âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur. Salat ve selam Allah’ın kulu, Resulü, habibi, seçkin kıldığı, O’nun sırrını koruyan, elçiliğini tebliğ eden efendimiz, peygamberimiz ve mevlamız Ebu’l Kasım Muhammed’e ve onun tertemiz, masum Ehl-i Beyti’ne olsun.”⁽²⁾

Eûzu billâhi mine’ş-şeytani’r-racim

(Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım)

**“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler.
Artık onlardan korkmayın, benden korkun.**

1- Bu konuşma hk. 1390 (hş. 1347) yılında Çeharsuk Mes-cidi’ne bağlı Kanun-i Amuzişiy-i Din ve Daniş-i Nece-fabad merkezinde irad edilmiştir.

2- الحمد لله رب العالمين بارئ الخلائق اجمعين والصلاة والسلام على عبد الله
ورسوله وحببيه وصفيه وحافظ سره ومبلغ رسالاته سيدنا ونبينا ومولانا
ابى القاسم محمد صلى الله عليه و على اله الطيبين الطاهرين المعصومين.

Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'a razı oldum.”⁽¹⁾

Her şeyden önce bu mutlu bayram dolayısıyla siz aziz kardeşlerimizi ve Muttakilerin Mevlası Ali'nin (a.s) tüm Şiîlerini tebrik ediyorum. Bir grup genç lise ve üniversite öğrencisi tarafından düzenlenen böyle bir oturuma katılmak benim için kıvanç sebebidir. Gerçekten de beni diğer her şeyden daha fazla mutlu eden şey Müslümanların genelinde, özellikle de ülkemizde şahidi olduğumuz dinî bir hareketin nişanelerini görmektir, hem de bu hareketin gençler arasında, üstelik de ilmî kavramlara aşına olan genç liseliler ve üniversite öğrencileri arasında olduğunu görmek. Her şeyden önce hangisi olursa olsun bir ülkenin gençleri hangi tarafta iseler o ülkenin geleceğini de o doğrultuda diye öngörmek mümkündür; çünkü ülkenin gelecekteki halkı bugünün gençleridir, yaşlılar geçmişe ait bir tabakadır ve geç-

1- Maide, 3: **الْيَوْمَ يَبْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ** **الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.**

mişse bağlıdır; gençler, özellikle de tahsil görmüş, öğrenci gençler ise geleceğe bağlıdırlar.

Genç nesli her ne surette olursa olsun fesada çekmek ve bu yolla onlarla yüce kavramlar ve dinî mukaddesat arasında bir kopukluk doğurmak ve öte yandan din ve bilim arasında yapay bir ayrılık icat etmek için ellerinden geleni yapan kirli unsurların bazı faaliyetlerine rağmen, gençler arasında bu türden bir hareketin doğuşu, bu zararlı ve tehlikeli faaliyetlerin hamdolsun ki etkisiz kılındığının göstergesidir. Bu nedenledir ki ben böyle bir oturuma katıldığım için övünç ve mutluluk duymaktayım ve tüm olağanüstü koşullara, işlerimin fazlalığına ve Tahran'da çok az toplantıya katılma rağmen bu daveti kabul ettim.

Muttakilerin İmamı Ali'ye (a.s) taalluk eden bu kutsal Gadir Bayramı gecesi etrafındaki konuşma meydanı ve zemini çok geniştir. İnsan bu meydana her ne tarafından girerse girsin konuşulup bahsedilecek çok yer olduğunu görür; zira Hz. Ali'nin şahsiyeti mevzusunun kendisi tek başına çok kapsamlı ve çok söz gerektiren bir konudur. İnsan, Ali'nin (a.s) varlık yurdunun hangi

bucağından konuşmak isterse istesin meydanı hep açık bulmaktadır!

Gadir hadisesi ve Hz. Ali'nin (a.s) hilafet ve imamete atanması ve velayeti hususunda da söylenecek söz çoktur. Bu konu farklı açılardan ele alınabilir, mesela Gadir olayının tarihî bir hakikat ve bir vakıa oluşu ki bu konuda pek çok Arapça ve hatta bazı Farsça kitaplar yazılmıştır. Ve aynı şekilde, Hz. Peygamber'in (s.a.a) Gadir Günü buyurduğu *"Ben kimin velisi isem bu Ali de onun velisidir."*⁽¹⁾ cümlesinin anlamı ve gayesi nedir, öncesinde ve sonrasında *"Acaba ben size kendi kendinizden daha 'evla', daha öncelikli değil miyim, sizin üzerinizde velayet hakkım yok mu?"*⁽²⁾ diye buyurmasıyla birlikte ele alındığında bu ne demektir? O,⁽³⁾ **"Peygamber müminlere kendi nefislerinden daha evladır."** ayetine işaret ediyordu ve hepsi **"Belâ, belâ"** (*Evet, evet, öyle*) diye feryat etmişti.

1- مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ -

2- أَلَسْتُ أَوْلَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ قَالُوا بَلَىٰ

3- النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ: Ahzab, 6

Resulullah (s.a.a) sonrasında da *“Ben kimin velisi isem...”* ve *“Ey Allah’ım, onu veli edinenin velisi ol, düşmanlık edinenin de düşmanı.”*⁽¹⁾ diye buyurmuştur.

Bu hadisteki kastın ne olduğu ve bu velayetin sınırının nereye kadar uzandığı tek başına ayrı bir mevzudur. Kur’an-ı Mecid’de bu konu hakkında nazil olan ya da Resul-i Ekrem’in (s.a.a) İmam Ali (a.s) hakkındaki buyruklarından oluşan naslar, Muttakilerin Mevlası Hz. Ali’nin en salih ve en liyakatli kişi oluşu ve diğer faziletleri, işte tüm bunlar bu gece hakkında sohpet edilmesi müna-sip olan konulardır.

Fakat ben konuşmalarımı hâlimiz ve amellerimiz için daha faydalı ve daha öğretici olduğunu düşündüğüm bir konuyla sınırlandırmak istiyorum. Bu, aynı zamanda Gadir bahsinin konularından biridir ve *“Hz. Peygamber’in (s.a.a) Hz. Ali’nin (a.s) hilafetine dönük emri niçin icra edilmedi?”* sorusunun cevabıdır.

اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَ الْآهَ وَعَادِ مَنْ عَادَهُ 1-

Hız. Peygamber'in (s.a.a) Hız. Ali'nin (a.s) Hilafetine Dönük Emri Niçin İcra Edilmedi?

"Hız. Peygamber'in İmam Ali'nin hilafeti hakkındaki tüm onca vurgu ve ısrarına rağmen bu emir nasıl oldu da icra merhalesine gelmedi?" sorusu herkesin aklına gelmektedir. Gadir hadisesinden Resul-i Ekrem'in vefatına kadar yaklaşık iki buçuk ay geçmişti, nasıl oldu da Müslümanlar Hız. Peygamber'in Hız. Ali hakkındaki vasiyetini görmezden geldiler?

Birinci Görüş

Bu durumu birkaç şekilde açıklayıp yorumlamak (tevcih) mümkündür. Bunlardan birine göre Müslümanlar, kavim ve Araplık taassupları yüzünden İslam ve Hız. Peygamber'e olan tüm bağlarını birden bırakıp isyan ettiler, iş bu konuya gelince hepsi İslam'dan yüz çevirdiler. Bu da bir çeşit tevcih ve tefsirdir; fakat sonraki hadiseler Müslümanların topluca İslam ve Peygamber'den yüz çevirdiklerini ve bunun neticesinde de ilk Cahiliye Dönemlerine ve putperestliğe döndüklerini göstermiyor.

İkinci Görüş

İkinci görüş ise şu şekildedir: Müslümanlar İslam'a isyan ve tuğyan etmek istemediler; fakat Hz. Peygamber'in bu tek emrine isyan ettiler. Bu tek emir, İmam Ali'nin eliyle babaları öldürülenlerin kinleri ve bazı günümüz Ehlisünnet mensuplarının dediği gibi nübüvvet ve hilafetin tek bir soyda olmasını istememeleri gibi bazı özel nedenlerden dolayı, onlar için tahammül edilmesi çok zor bir buyruktu. Ya da Hz. Ali'nin eğilip bükülmez salâbeti, adaletin icrasında titiz olup yumuşaklık göstermemesi de bunda etkili olmuştur denilebilir.

Bazı çağdaş Ehlisünnet uleması bunu nedenlerden biri olarak zikretmiştir. Müslümanlar arasında katılığı ve eğilip bükülmez oluşu ile tanınan Ali'nin bu vasfı nedeniyle Müslümanların gözü Ali'nin tarafına kaymıyordu -elbette onlar Peygamber'in nassını kenara attılar demiyorlar- ve eğer işin başına o geçerse kimseyi idare etmez diyorlardı; çünkü tarih Hz. Ali'nin hayatını herkese göstermişti.

Hız. Ali'nin İlahî Emirlerin İcrasındaki Tavizsizliğine Bir Örnek

Aynı Veda Haccı'nda, yani Gadir-i Hum hadisesinden birkaç gün önce Hız. Ali (a.s) Resul-i Ekrem'in (s.a.a) emriyle Yemen'e gitmek ve yeni Müslüman olanları eğitip orada İslam'ı tebliğ etmekle görevlendirilmişti. Hız. Ali Yemen'den Mekke'ye döndüğünde Resul-i Ekrem de Medine'den Mekke'ye gelmişti. Mekke'de birbirlerine kavuştular. Hız. Ali ordusuyla hareket etmekteydi. Ordusuyla beraber bir miktar yeni Yemen hüllesi (bir çeşit Yemen elbisesi, çev.) getirmişti ve Ali bunları Resul-i Ekrem'e vermek istiyordu. Elbette seferde elde edilenler sonra paylaşılıyor ve öncelikli olarak o askerlere veriliyordu. Hız. Ali erken gelmek isteyince, Mekke'ye birkaç menzil kala kendisi ordusundan önce Resul-i Ekrem'in huzuruna vardı, faaliyetlerinin raporunu verip ordusunun başına dönmek ve sonra orduyla gelmek istiyordu.

Hız. Ali'nin Hız. Peygamber'in yanına gitmesini fırsat bilenler, Mekke'ye gireceğiz ama elbiselerimiz kirli ve eski, bu yeni hülleleri giyip Mekke'ye

yeni elbiselerle girsek iyi olur, sonuçta zaten bunları bize verecekler, diye düşündüler ve böyle de yaptılar.

Hız. Ali döndüğünde yaptıklarını gördü ve "Niçin böyle yaptınız?" diye sordu. Niçin bunlar Hız. Peygamber'in ihtiyarına girmeden önce beytülmalde tasarrufta bulundunuz? Onlar "Peygamber, sonuçta bunları bize bırakacaktı." dediler. O ise sizin buna hakkınız yoktu, bu kurallara aykırıdır, diye buyurdu. Tüm elbiselerini çıkararak tekrar kendi elbiselerini giymeleri emrini verdi. Mekke'ye geldiklerinde Resul-i Ekrem, "Ali size nasıl emirlik ve komutanlık etti?" diye sorunca "Ali'nin her şeyi iyi, ama işleri biraz sıkı tutuyor." dediler. Ve gerçekleşen hadiseyi anlattılar. Ali'ye itiraz edilmesi yüzünden bunları söyleyenlerden duyduğu rahatsızlık Resul-i Ekrem'in yüzünde zahir oldu ve şöyle buyurdu:

"Ali'ye laf etmeyin, o Allah'ın emri konusunda serttir."⁽¹⁾

إِنَّهُ لَأَخْشَنُ (لَأَخْشِينُ) فِي ذَاتِ اللَّهِ-1

O, hakikat ve Allah'ın emri söz konusu olduğunda duygudan yoksun hâle gelir. Tüm varlığı duygu ve merhamet olan bu kişi İlahî emre duygularını karıştırmaz!

Her hâlükârda bu da bazılarınca dillendirilen yönlerden biridir. Fakat tüm bunlarla bu denli önemli bir hadiseyi tevcih etmek mümkün değildir. "Tüm Müslümanlar birden mürted oldular ve İslam'dan döndüler." gibi bir sözü söylemek nasıl mümkün olabilir? Müslümanların tamamı bu tek meselede isyan ettiler sözü de çok uzak bir ihtimal değil, fakat acaba tüm Müslümanlar isyan ettiler demek mümkün mü yoksa başka bir durum mu söz konusu? O da şudur:

Sahih Görüş: Müslümanlar Gaflete Düşürülüp Kandırıldılar

Evet, Müslümanlar bu meselede kandırıldılar, yani bir grup isyan etti ve bu kurnaz ve isyancı grup Müslümanların genelini bu meselede kandırıp gaflete düşürdüler. Başta okuduğumuz ayetle bahsimizi başlatabiliriz ve aynı ayetten sonuç ve netice çıkarabiliriz. Bu ayet, Emîrül-Mü-

minin'in nasbı yani hilafete tayin edilmesinden sonra nazil olmuştur. Ayet şudur:

“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler.”
(El-yevme yeisellezine keferû min dinikum.)

Yani bugünden itibaren artık kâfirler İslam havzasının dışından, küfür yoluyla İslam'a saldırma ümidini kestiler, bu yolla bir neticeye ulaşmaktan yana umutları kalmadı. İslam'ı dışarıdan vurma-
nın artık mümkün olmadığını anladılar.

Ey Müslümanlar! Artık kâfirlerden korkmayın, onlardan yana endişeniz olmasın! Buraya kadar iki cümle var. İlk cümle tarihsel bir olayı beyan ediyor, ikinci cümlede de güvence veriyor. Birinci cümlede artık onlar bir şey yapamazlar; çünkü ümitsizler, artık bundan sonra faaliyetleri olmayacak diyor. İkinci cümlede onlardan yana endişe etmeyin diye güvence veriyor. Kur'an pek çok ayette -elbette bu ayetten önce yer alıp önceki yıllarda nazil olan ayetlerde- Müslümanları her zaman kâfirlerin tehlikesine karşı uyarıyordu. Fakat burada, İmam Ali'nin (a.s) hilafete nasbindan sonra artık bundan sonra korku yok, onlardan yana endişe etmeyin diyor.

İkinci cümle ise hayli dikkat çekici ve ilginç: “Vehşavnî” (**Benden korkun**), dininiz hakkında onlardan yana korkunuz olmasın, fakat benden korkun! Anlamı şöyle oluyor, onlardan değil benden yana endişeniz olsun. Bu konuda Allah’tan korkmak ne demek? Düşmandan değil ama dostumuz ve dinin sahibi, Allah’tan korkalım! Aksine Allah’tan yana ümitli olmamız gerekmez mi? Öyleyse Kur’an niçin Allah’tan çekinin diyor? Sözün bam teli ve asıl nüktesi işte tam da buradadır. Bu noktayı aklınızda tutun zira buna geri döneceğiz.

“El-yevme yeisellezine keferû min dinikum” (**Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler**), (ilk cümle) “fe-lâ tehşevhum” (öyleyse onlardan **korkmayın**) (ikinci cümle), **vehşevni (Benden korkun)**, (üçüncü cümle). “El yevme ekmeltu lekum dinekum ve etmemtu aleykum nimetî ve razîtu lekumu’l-İslame dînen.” Ben bugün sizin dininizi kemâle erdirdim, bu dinin kendisiyle kemâl bulduğu şeyi size inayet ettim, size olan nimetimi tamamladım. Bugün ben İslam dinini sizin için beğendim, bizim sizin için öngördüğümüz İslam, bugün size inayet ettiğimiz kâmil ve tamamlanmış İslam’dır.

Bu ayet hakkında kısa bir açıklama arz edeyim. Burada iki tabir var, birincisi “**dininizi kemâle erdirdim**”, diğeri de “**Size olan nimetimi, din nime-tini tamamına erdirdim.**”

“İtmam” ve “İkmâl” Arasındaki Fark

“İtmam” ve “ikmâl” arasında fark vardır. Dini ise hem ikmâl ettim, hem itmam. “İtmam” (tamam-lama); bazı unsurları, parçaları henüz tamamlanmamış, eksik bir yapıda kullanılır. Mesela eğer bir bina yapsalar ve ondan istifade etmeden önce, mesela tavanı kalmış olsa ya da kapılarını henüz takmamış olsalar o binaya tamamlanmamış, ek-sik denilir. Fakat ikmâl (kemâle erdirmek) farklı bir şeydir. Bir şeye, cisminin tamamlanmış ve uy-gun olup da ruhunun olmaması ve kendisinden beklenen sonuçları doğurmaması yüzünden kâ-mil değildir denmesi mümkündür. Mesela ilmin kemâli amel iledir dendiğinde burada kastedilen şey amel olmadıkça ilmin bir parçası, bir bölümü eksiktir demek değildir. Hayır, ilim ilimdir; ilim ilimle tamamlanır (itmam), fakat amelle kâmil olur (ikmâl), yani ilimle elde edilecek neticeler

amelle elde edilir. “İnne kemâle’l-ilmî bi’l-amel, ve kemâle’l-amelî bi’n-niyyeti ve kemâle’n-niyyeti bi’l-ihlâs.” (Şüphesiz ilmin kemâli amel, amelin kemâli niyet, niyetin kemâli de ihlâs iledir.) Niyet amelin cüzü (parçası) değildir; fakat niyet amelle beraber değilse etkisiz olacaktır. İhlâs da niyetin cüzü değildir; fakat eğer ihlâs yoksa niyet bir sonuç doğurmayacaktır.

“El-yevme ekmeltu lekum dinekum ve etmentu aleykum nimeti.” Bu emrin, (yani Hz. Ali’nin imamete tayini) dinin cüzlerinden ve buyruklarından biri olması itibariyle nimet tamamlanmamış idi ve artık tamamlandı. Bu emrin yokluğu hâlinde dinin tüm diğer emirlerinin kâmil olmaması itibariyle de bunların hepsinin kemâli bununladır. “Dinin ruhu velayet ve imamettir.” dediğimiz şey işte budur. Velayet ve imamete sahip olmayan insanın amelleri ruhsuz bir beden hükmündedir.

Şimdi önceki bölümde açıklamasını vaat ettiğimiz o cümleye gelelim: **“El-yevme yeisellezine keferu min dinikum felâ tehşevhum vehşevni.”** Bugün kâfirler dininizden meyus oldular, onlardan çekinmeyin ve korkmayın, benden çeki-

nin ve korkun. Bu cümleyi müfessirler, özellikle de *el-Mizan Tefsiri* sahibi (Allame Tabatabaî) çok güzel manalandırmış ve açıklamışlardır. Burada konunun daha iyi aydınlanması ve bunun zımında da o tarihî sorunun cevaplanması için bir ön açıklama arz etmek zorundayım.

Meşîyyet-i İlahî'nin Mahiyeti

Kur'an-ı Kerim'in her şeyden önce genel bir temel kaidesi vardır ve buna göre her şey İlahî meşîyyet (İlahî dileme, irade) iledir, âlemde hiçbir şey gerçekleşmez ki İlahî meşîyyet ile olmamış olsun:

"Ne yaş ne de kuru bir şey vardır ki apaçık kitapta olmasın."⁽¹⁾

"...Biz onu yaratmadan önce bir kitapta olmasın."⁽²⁾

"Dilediğine izzet verir ve dilediğini zelil kılar."⁽³⁾

1- Enam, 59: وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

2- Hadid, 22: إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا

3- Âl-i İmran, 26: تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ

Peki, her şeyin İlahî meşiyet ile olması ne demektir? İlahî meşiyet kura çeker gibi bir şeyi buradan, diğerini oradan mı seçiyor? İlahî meşiyetin bu dünyada sünneti, kanun ve hesabı olduğunu gösteren diğer ayetler ne olacak?

“Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”⁽¹⁾

Allah bir kavme inayet ettiği nimeti onlar kendilerini değiştirmedikçe, yani bu nimete mazhar olma kabiliyet ve salahiyetinden kendilerini uzaklaştırmadıkça onların elinden almaz. Yani bizim her şey İlahî meşiyet iledir dememizin anlamı hiçbir şey başka bir şeyin şartı değildir demek değildir. Biz -ki her şey bizim dilememizle- âlem için kanun ve kaide karar kılmış, sebep ve müsebbep (sonuç), şart ve meşrut kılmışızdır.

“ve size olan nimetimi tamamladım.” türünden nimetler (hesapsız değildir) ey Müslümanlar topluluğu! Ben size olan nimetimi tamamladım, size bağışladım. Peki, acaba bu nimet sizin aranızda

1- Ra'd, 11: إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

devamlı surette kalacak mı yoksa kalmayacak mı? Acaba zedelenebilir mi yoksa tehlikelerden masun mu kalacak? Kur'an cevap veriyor: “**EI-yevme yeisellezine keferû.**” İslam artık dış ve zahirî düşmanlardan, kâfirlerden zarar görmeyecek, onlardan yana endişeye mahal yok. Peki, neden korkmalı? Benden. Yani bu ne demek? Benim meşiyetimden korkun, bu ne demek peki? Ben size bir toplumdaki nimeti o halk kendini değiştirmedikçe ellerinden almam dedim. Öyleyse ey Müslümanlar! Bundan sonra size degecek her nazar kendi içinizden degecektir ve İslam toplumuna isabet edecek her zarar kendi içinden gelecektir, dışından değil. Dışarısı içerden yardım alır, bundan yararlanır. Bu temel bir kaidedir. İslam dünyası asrımıza dek ne belaya uğramış, zarar görmüş ve görüyor ise bunun temeli kendi içinden kaynaklıdır. Dış düşmanlarımız da var demeyin. Dış düşmanlarımız olduğunu kabul ediyorum, fakat dış düşman dışarıdan bir şey yapamaz, bunun içindir ki o da içerde çalışıyor. “**Vehşevni**”nin (Benden korkun) manası budur. Benden korkun ki ahlak, ruh, maneviyat, alışkanlık ve amelleriniz değişmesin ve ben koyduğum

kural gereğince -bir toplumun salahiyet ve kabiliyetini kaybetmesi durumunda onlardan nimeti almak- bu nimeti sizden almayım.

Resul-i Ekrem'den (s.a.a) İki Hadis

Burada Resul-i Ekrem'den (s.a.a) iki hadis okuyayım ki "Benden korkun"un manası daha fazla açıklanmış olsun. İslam toplumunun kendi içinden nasıl darbe yediğini sorarsanız eğer, ben de bu iki hadisle size biraz cevap vermiş olurum. Hadislerden biri şudur:

إِنِّي لَا أَخَافُ عَلَىٰ أُمَّتِي الْفَقْرَ وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْهِمْ سُوءَ التَّدْبِيرِ

Ne büyük bir söz, ne derin bir cümle! Ben ümmetimin iktisadî fakirliğe düşmesinden endişe etmiyorum, ümmetim için korkum başka bir şeydendir; o da yanlış ve kötü düşünce, cehalet ve bilgisizliktir diye buyuruyor. Eğer Müslüman halk aydınlık bakışı, geleceği görmeyi, derin kavrayışı yitirir ve sadece zahire bakarsa işte o zaman İslam için tehlike baş gösterir! Hariciler kimlerdi mesela? Hariciler zahir ehli, yüzeysel bakışlı, derini görmeyen, geleceği derk etmeyen insanlardı;

bakışlarının ışığı çok kısa mesafelere ayarlıydı; fakat öte yandan da çokça ibadet eden, zahid, inançlı ve dindar kişiler idiler! Hz. Ali (a.s) onları riyakâr saymıyordu. Onlara yönelttiği onca eleştiri arasında bunlar ibadetlerinde riyakârlar dediği duyulmamıştı; onlar anlayışsız ve yanlış düşüncelidirler diyordu.

Hz. Peygamber'in diğer hadisini ise Emîrül-Müminin Ali (a.s), Muhammed b. Ebu Bekir'e yazdığı *Nehcü'l-Belağ'a*'da geçen mektubunda naklediyor:

Muhammed b. Ebu Bekir, Esmâ bint Umeys'in oğludur. Esmâ bint Umeys, Ebu Bekir'den önce Cafer b. Ebu Talib'in hanımıydı ve ondan Abdullah b. Cafer dünyaya gelmişti. Sonra onunla Ebu Bekir evlendi ve çok değerli bir insan olan Muhammed b. Ebu Bekir doğdu. Ebu Bekir'den sonra Esmâ ile Emîrül-Müminin evlendiler. Muhammed, Emîrül-Müminin'in terbiyesine girdi ve üvey evladı oldu. Ebu Bekir öldüğünde çok küçük, muhtemelen iki yaşında olduğu için Hz. Ali'nin (a.s) evinde büyümüşü. Hz. Ali (a.s) "*Muhammed, Ebu Bekir'in sulbünden olan oğlum-*

dur." demiştir. Her hâlükârda çok salih, muttaki ve pak birisiydi ve Hz. Ali'nin (a.s) yolunda da şehid oldu. Emîrü'l-Müminin bu kişiyi Malik Eşter'den önce Mısır hükümetine aday kılmıştı ve o da aynı yerde şehid oldu.

Ona yolladığı fermanın sonunda şöyle buyuruyor:

"Ben Peygamber'den işittim: Şüphesiz ki ben ümmetimin için ne müminden korkarım ne de müşrikten. Mümine gelince, Allah, müminin kötülük yapmasını imanı ile engeller."⁽¹⁾

Hariciler de mümin idiler demeyin. İslam, basiretsiz imanı gerçek iman saymaz. Âbid idiler; ama İslam'ın istediği *"Mümin akıllıdır, ferasetlidir."*⁽²⁾ cinsinden müminler değildiler. Yani müminin imanı kötülük yapmasına engeldir, dolayısıyla müminden zarar gelmez.

"Müşrik ve kâfire gelince, Allah onun küfrü nedeniyle kökünü kazır."⁽³⁾

1- اِنِّي لَا اَخَافُ عَلٰى اُمَّتِيْ مُؤْمِنًا وَلَا مُشْرِكًا اَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَمْنَعُهُ اللهُ بِاِيْمَانِهِ

2- الْمُؤْمِنُ كَيْسٌ فَطِنٌ

3- اَمَّا الْمُشْرِكُ فَيَقْمَعُهُ اللهُ بِشُرْكِهِ

Müşrik ve kâfirin zahir ve batınından küfür döküldüğünden, Allah onu küfrü nedeniyle paramparça eder. İşte “*Bugün kâfirler dininizden ümidi kestiler*”in manası budur.

“Fakat size şunlardan korkarım: İki yüzlü münafıklar; sizin aşına olduğunuz tarzda konuşan ancak hoşlanmadığınız [münker olan] şeyleri yapan dili âlim olanlar.”⁽¹⁾

Şunlardan korkarım: İki yüzlü münafıklar, dilleri ve zahirleri bir tarafa, kalp ve batınları başka yere bakan, dinleri olmayıp aksi gibi görünen “âlimi'l-lisan”; dili âlim, sözde mümin ve Müslümandır. Âlim olduğu için dili de güzeldir, fakat kalbi nifak ve ikiyüzlülükle doludur. Konuştuğundan başka türlü davranır; “yegûlu ma tarifune ve yef'alu ma tunkirûn.” Sizin aşına olduğunuz tarzda, çok iyi konuşur, söz söylediği zaman felsefesine hayran olursunuz ve “Vay be, böyle bir Müslümanın varlığıyla iftihar etmeli gerçekten de!” dersiniz. Fakat eğer bu adamın ameline

1- Nehcü'l-Belağa, 27. Mektup: لَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ كُلَّ مَنَافِقٍ
الْجَنَانِ عَالِمِ اللِّسَانِ يَقُولُ مَا تَعْرِفُونَ وَيَفْعَلُ مَا تُنْكِرُونَ.

dikkatlice bakarsanız bildiğiniz amellerden farklı olduğunu görürsünüz, sözü maruf ameli münkerdir. Şimdi baktığımızda Resul-i Ekrem'in iki gruptan endişe ettiğini görüyoruz. Birinci grup zeki fakat münafık, zahiri Müslüman batını kâfir âlim, diğeri de Müslüman fakat basiretsiz ve cahil âbitten oluşur.

Başka Bir Hadis

Hız. Peygamber'den (s.a.a) nakledilen bir diğerk hadis de şöyledir:

قَصَمَ ظَهْرِي رَجُلَانِ: عَالِمٌ مَتَهَتِكَ وَجَاهِلٌ مُتَنَسِّكٌ

Bu hadis de bu diğerk iki hadisin içeriğini beyan ediyor. "İki grup insan belimi kırdı." Hız. Peygamber'in belinin kırılması ne demektir? Günahkâr birisini düşünün. Günahkâr fakat bu günahının kötü etkisi sadece kendisine ulaşıyor, şerri sadece kendisiyle ilgilidir. Fakat başka biri de vardır ki sapkınlığıyla Hız. Peygamber'in yolunu tıkıyor, yani halkı sapkınlığa düşürüp yoldan çıkarıyor. Bu nedenle Hız. Peygamber bu iki grup belimi büküp kırdı diyor. Yani bu iki grup İslam'ın yolu

üzerine engeldir, sadece kendileri asi, günahkâr ve cehennemlik olmakla kalmayıp diğer Müslümanları da yoldan çıkarıyorlar. *Edepsiz âlim ve âbid cahil*. Bu da aynı mazmundadır.

Tehlike İslam Toplumunu İçerden Tehdit Ediyor

Peki, tüm bunlardan ne anlıyoruz? Şunu anlıyoruz ki önce Kur'an, sonra da Hz. Peygamber'in sözleri bize İslam toplumunun her zaman içerden, kurnaz ve münafık bir azınlıkla cahil ve saf fakat ibadet ehli bir çoğunluğun doğurduğu tehlikeyle tehdit edildiğini söylüyor. Eğer bu cahiller olmasaydı onların kurnazlıkları etkili olamaz, eğer bu kurnazlar olmasaydı o cahilleri de kimse eğri yollara yöneltemezdi.

Şimdi bütün bunlardan İslam toplumun münafık ve isyankâr bir azınlık ve inançlı fakat saf bir çoğunlukla bu günlere nasıl geldiğini, yani bunların Hz. Peygamber'in yaptığı bunca ısrar ve vurgunun amelen sonuçsuz kalmasına nasıl yol açtığını anlayabilirsiniz. Yani o bir grup münafık, fark ettirmeden halkı doğru yoldan saptırmıştır.

Emîrü'l-Müminin'in Karşısındaki Zorluklar

Buradan Emîrü'l-Müminin Hz. Ali'nin yüzleştiği problemlerin ne kadar çok olduğunu görebilirsiniz. O, "Hz. Peygamber (s.a.a) tenzil için savaşıyordu, biz ise tevil için." diyordu. Gerçekten de Hz. Peygamber'in işi Hz. Ali'ninkinden kolaydı. Hz. Peygamber'in karşısında yer alanlar kimlerdi? Kâfirler, kâfir olup küfürlerini perde altında saklamamış kişiler. Ebu Süfyan Resul-i Ekrem'in karşısındadır. Tarih gösteriyor ki küfür, yani çıplak, maskesiz küfür ne zaman İslam'ın karşısında durmuşsa hep yenilgiye uğramıştır. İslam hiçbir zaman apaçık ve mutlak küfürden zarar görmeyecektir. Fakat küfür İslam elbisesi giydiğinde tehlike arz eder. Resul-i Ekrem Ebu Süfyan'ın karşısında, ona muhaliftir. Ebu Süfyan küfrü açık birisidir. Ben Hübel putuna tapıyorum diyor ve tapıyor da. Uzza putuna tapıyor ve bunu söylüyor. Yaşasın Hübel, yaşasın Hübel diye slogan da atıyor! Peki, bu söz nerede, "La ilahe illallah" şiarı nerede! Bu nedenle Ebu Süfyan'lar her geçen gün zayıflayıp sonunda ortadan kalktılar.

Ama Ali'nin karşısında Muaviye var! Muaviye'nin mahiyeti Ebu Süfyan'inkiyle aynı, şu farkla ki tenine İslam elbisesi giydirmiş ve yüzüne İslam maskesi takmış! Muaviye'nin karşısına çıkanlar şimdi Hübel putu ile savaşma zamanıdır diye düşünmüyorlardı; çünkü Muaviye'nin şiarı "Yaşasın Hübel" değildi artık, şiarı şu ayetti: **"Kim mazlum olarak katledilirse şüphesiz onun velisine yetki vermişizdir, o da öldürmede ölçüyü aşmasın."**⁽¹⁾ Emîrül-Müminin'in sözüyle -ki bugün bunu tarih de yüzde yüz doğruluyor- bu adamın kendisi Osman'ın öldürülmesinde herkesten daha çok pay sahibiydi oysa.

Osman'ın öldürülmesine yol açan nedenleri Muaviye ve Emevilerin kendisi hazırlamıştı; zira Osman'ın katlinden fayda sağlamak istiyorlardı. Osman'ın kendisi de Emevi idi. Bu zamana kadar Osman'ın dirisinden yeterince yararlandık, şimdi sıra ölüsünden faydalanmakta diye düşündüler. Osman'ın öldürülmesiyle sonuçlanacak şartların doğması için herkesten daha fazla gayret ettiler, yani halkın itiraz ve isyanına yol açacak sebepleri

1- İsra, 33: وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ

oluşturmaya çalıştılar. Osman Muaviye'den yardım istediğinde o ordu gönderdi; fakat Medine yakınlarındaki falan yerde durup beklemeleri ve Medine'ye girmemeleri emrini verdi. Hatta gözünüzle Osman'ı öldürdüklerini de görseniz ben emir vermedikçe davranmayın, sakın ola ki duygularınızın etkisinde kalmayın, benim emrim nedir diye bakın dedi. Memurlarını Osman'ın evinin içine gönderdi ve Osman öldürülür öldürülmez gömleğini ve istifade edilebilecek neyi varsa alın getirin diye emretti. Çok şaşırtıcı! İnsan Osman'ın gömleği Şam'daki Muaviye'nin elinde ne arıyor diyor! Bu tesadüfen gerçekleşmiş bir şey değildi, önceden düşünülmüş, planlanmış bir durumdu.

Osman'ın Naile adında bir eşi vardı ve Osman'a zamanında güzel nasihatlerde bulunmuştu. Ona "Sen Ali'nin sözünü dinle; Ali'yi düşmanın sayma; o ne diyorsa gerçektir; senin ve Müslümanların hayrını istiyor! Mervan'ın sözünü dinleme!" diyordu. Fakat o Mervan'ın sözünü dinlemeye devam etti. Osman'ın evine doluşup onu öldürmek istediklerinde bu kadın kendisini onlara engel olmak için Osman'ın bedeninin üstüne attı ve

gelen bir kılıç darbesiyle de parmaklarından biri koptu. Bu parmağı Şam'a, Muaviye'nin yanına götürdüler. Muaviye bu gömleği minberin kenarına getirip astı ve o kesilmiş parmağı da sancak kılıp yüksek sesle ağlamaya başladı! "Halife, mazlum olarak öldürüldü! Ey insanlar, intikam, intikam!" **"Kim mazlum olarak katledilirse şüphesiz onun velisine yetki vermişizdir, o da öldürmede ölçüyü aşmasın."**

Bakın işte cehalet de yardım ediyor! Kimse "İyi de Kur'an mazlum olarak öldürülenin velisine kanını isteme yetkisi verdik diyor, sana ne oluyor ki?" diye sormamış. Sen ki Osman'ın kanının velisi değilsin! Fakat işte yine cehalet ve bilgisizlik! Halk orda toplandı ve Muaviye'nin minberinin dibinde kendi ifadeleriyle mazlum Osman'a ne kadar da ağladılar!

Nifak İle Savaşta Hz. Ali'nin Önde Gelen Ashabının Tereddüdü

Şimdi bakın Hz. Ali kiminle savaşıyor! Yüzüne İslam maskesi geçirip İslam gömleğini giyinen, sürekli İslam'dan söz eden, Hz. Peygamber'in ifa-

desiyle -iki yüzlü münafık; sizin aşına olduğunuz tarzda konuşan ancak hoşlanmadığınız [münker olan] şeyleri yapan dili âlim olan- biriyle!⁽¹⁾ Hz. Ali'nin işini zorlaştıran şey budur. Emîrû'l-Müminin'in ashabının büyükleri bile bunlarla savaştan şüphe duyuyor, biz kible ehli olan, bizim gibi namaz kılıp oruç tutan, Kur'an okuyan, zekât verip hacca giden insanlarla nasıl savaşalım diyorlardı! Rabi b. Huseym -kabri Meşhed'de olup halk tarafından ziyaret edilmektedir- zahid ve abidlerden ve Emîrû'l-Müminin'in Şiîlerinden idi; fakat basireti az Şiîlerden. Çok abid idi; fakat basireti kıttı. Bunlar bir grup insanla Emîrû'l-Müminin'in huzuruna varıp "Ey Emire'l-Müminin! Bizim gerçekten de bu savaştan şüphemiz var!"⁽²⁾ diyorlardı. Bunlarla savaşmaktan yana şüphemiz var; ama senden de ayrılmak istemiyoruz; bize bunlarla savaştan başka bir görev ver! Bu nedendir ki Emîrû'l-Müminin ona serhatta başka bir vazife verdi. Çok iyi dedi, orada kâfirlerle savaşı-

1- مَنَافِقِ الْجَنَانِ عَالِمِ اللِّسَانِ يَقُولُ مَا تَعْرِفُونَ وَيَفْعَلُ مَا تُنْكِرُونَ

2- يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّا شَكَّكْنَا فِي هَذَا الْقِتَالِ

yoruz ve vicdanımız rahat, burada kalırsak Müslümanlarla savaşağız, şekkimiz var ve kalplerimiz vesvese dolu! Başkaları, hatta Haşim b. Utbe b. Mirkal gibi birileri Ali'nin yanında olmalarına rağmen elleri titriyordu.

Elbette bunlar arasında kâmil bir basirete sahip kişiler de vardı, başlarında da Hz. Ammar b. Yasir yer alıyordu. Ammar bir yandan savaşıyor ve bir yandan da "Dün Kur'an'ın tenzili için sizinle savaşıyorduk; bugün de tevili için savaşıyoruz!" diyordu. Muaviye'nin sancağı Kur'an'ın zahiri şiarlarıyla ortaya çıktığında Ammar "Şehadet ederim ki bu sancaklarla Bedir ve Uhud'da karşısında savaştığımız sancaklar arasında hiçbir fark yoktur." diyordu. Bu kişi Emîrül-Müminin'in ordusundaki değirmen taşı gibiydi. Ammar şehid olduğunda bazılarının imanı daha da arttı; zira herkes onun hakkındaki rivayeti biliyordu ve bu rivayet Hz. Peygamber'in tüm ashabı, tabiîn ve Kufe ile Şam halkı nezdinde mütevatir idi: Medine Mescidini yapıyorlardı -ki Hz. Peygamber ve Ammar Mekke'den Medine'ye yeni gelmiştiler- ve Ammar sahip olduğu iman ve şevki ile mescidin duvarlarını yükseltirken diğerlerinden iki

kat daha fazla taş taşıyordu. Terlemiş ve yorgundu ve aynı zamanda da şiar verip şiir okuyordu. Hz. Peygamber ona bakıp tebessüm ettikten sonra **“Müminlerden iki topluluk çarpışacak olursa, aralarını bulup düzeltin. Şayet biri diğerine tecavüzde bulunacak olursa, artık tecavüzde bulunanla Allah’ın emrine dönünceye kadar savaşın”**⁽¹⁾ ayetine işaretle şöyle buyurdu:

“Ne mutlu sana ey Ammar! Seni serkeş, isyancı (bağı) bir topluluk öldürecek!”⁽²⁾

Yani Hz. Peygamber gelecekte haber vermiş ve ilerde iki Müslüman topluluğun savaşacağını, bunlardan birinin haksız olup ona karşı diğerine yardım edilmesi gerektiğini önceden söylemişti. Ammar öldürüldüğünde o zamana dek şüphe içinde olanlar, artık Muaviye’nin batıl, Ali’nin hak üzere olduğuna yakın ettik, dediler. Haşim b. Utbe b. Mirkal, Hz. Ammar’ın şehadetinden sonra saldırılarını arttırıp öldürülenlerden biriydi.

1- Hücurat, 9.

2- وَيَحَاكَ يَا عَمَّارُ تَقْتُلُكَ الْفِتْنَةُ الْبَاغِيَّةُ

Görün işte Ali'nin işi ta nereye kadar vardı! Ali cahil ve bilgisiz bir çoğunluk ve münafık bir azınlık karşısındaydı.

Sonuç

Arz ettiklerimden bir sonuç çıkaralım. Gadir-i Hum hadisesi ve hadisi hakkında nazil olan ayetten ve Resul-i Ekrem'in buyurduğu hadislerden anlıyoruz ki bu olay o zamana mahsus bir şey değildir, her zaman böyledir. Yani ne zaman Müslümanlara bir zarar gelse kaynağı burasıdır. Mesela bugün Filistin'deki Müslümanların aldığı darbeye baktığınızda bunda Müslümanların payını mı daha fazla görüyorsunuz yoksa dış düşman İsrail'inkini mi? Bugün sürgün gerillalar için Ürdün askerlerinin doğurduğu tehlike mi daha fazla yoksa İsraili askerlerin mi? Bu durum her zaman böyleydi ve hep böyledir.

Arz ettiğim gibi bizim için mutluluk vesilesi olan şey gençlik kesimimizde ve aydın tabakamızda, lise ve üniversite öğrencileri arasında dinî bir hareketin doğmuş olmasıdır. Ümit ediyorum ki bunlar bilinç ve dine aynı anda sahip olur ve

topluma sunarlar ve biz de böylece aslî izzet ve şevketimize geri döneriz, kâmil ve bilinçli bir Müslüman; Ali'yi tanıyan, Ali'yi hem bilen hem de ona tabi olan hakiki bir Şiî oluruz.

İkinci Bölüm

**GADİR HADİSİ'NİN HZ. ALİ'NİN
(A.S) İMAMETİNE DELALETİ**

Şia'nın zikrettiği delillerden biri de Gadir hadisidir. Hace Nasirüddin Tusî der ki: **“ve li-hadisi'l-ğadiri'l-mütevatir.”** (Mütevatir olan Gadir hadisi). Mütevatir, hadis ilmindeki bir ıstılahdır (terimdir), “vahid haber”, “mütevatir haber” denilir. Vahid haberden kasıt da nakledeni tek bir kişiden ibaret hadis değildir, nakliyle yakın hâsıl olmayan habere denilir, nakledeni ister tek kişi olsun, ister on kişi.

Mesela birisi ben falan haberi radyodan işittim diyor, siz bu insanın doğru söylediğine ihtimal veriyor fakat yine de diğerleri ne diyecek diye bekliyorsunuz. Başka bir kişiden daha duyuyorsunuz, zannınız daha da güçleniyor, sonra görüyorsunuz ki başkaları da aynı şeyi söylüyor. Artık tüm bunların yalan söylediğine ihtimal vermiyorsunuz. Hatta nakledenlerin sayısı o hadde olmalı ki yalanda anlaşmış olmalarına da ihtimal verilmemelidir; çünkü insanların bir hadde ka-

dar yalan söylemek üzere aralarında anlaşmaları mümkündür; fakat belli bir sınır geçilirse artık bu da mümkün olmaz. Tevatür, haberi nakledenlerin sayısının yalanda anlaşmış olunması ihtimalinden daha fazla olmasıdır. Mesela az önce verdiğim örnekten gidersek, on kişinin yalan söylemek üzere anlaşmış olmaları ve falan haberi radyoda duyduk demeleri mümkündür, iki yüz kişiye kadar yalanda anlaşmaları mümkündür; fakat bazen mesele öyle bir hadde ulaşır ki aslen buna ihtimal vermek mümkün olmaz. Mesela güney Tahran'a gidiyorsunuz ve birisinin radyo şöyle diyor dediğini işitiyorsunuz. Sonra Tahran'ın doğusuna gidiyor ve insanların aynı haberi naklettiğini görüyorsunuz. Tahran'ın batısına gidiyorsunuz aynı şey. Tüm bu insanların sizi kandırmak için aralarında anlaşmalarına ihtimal veremezsiniz artık. İşte buna tevatür deniliyor.

Şia, Gadir hadisesinin naklinin anlaşmalı bir yalan olma ihtimalini imkânsız kılacak hadde olduğunu iddia ediyor. Mesela diyelim ki Hz. Peygamber'in kırk sahabeti aralarında anlaşıp bu yalanı söylediler, fakat bu haberi nakleden pek çok kişinin Hz. Ali'nin (a.s) düşmanları arasın-

da yer aldığını ya da taraftarlarından olmadığını göz önünde bulundurmalıyız. Eğer rivayeti nakledenler sadece Selman, Ebuzer ve Mikdad gibi Ali'nin etrafında pervane olan kişiler cinsinden olsaydı bunlar Hz. Ali'ye ifrat derecesinde sevgi beslediklerinden aralarında anlaşıp ortaya böyle bir söz attılar denilebilirdi. Fakat bu haberi nakledenlerin hepsi Hz. Ali'ye sevgi besleyen kişiler değildiler. Mesela Molla Ali Kuşçu bu haber vahiddir ve tevatür haddine erişmemiştir diyor, fakat Şiiiler [ve pek çok Sünnî ulema, çev.] bu haber vahid değildir, işte kitaplar diyorlar.

Gadir hadisinde Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Acaba ben size kendinizden daha evla değil miyim? Evet dediler.”⁽¹⁾

1- *النَّبِيُّ أَوْلَىٰ* Hz. Peygamber'in bu sözü, Ahzab Suresi'nin 9. ayetine işaretir: *النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ* “Peygamber, müminlere kendi nefislerinden daha evladır.” Hz. Peygamber Allah katından olduğu için halkın kendi can, mal ve her şeyinde onlardan daha fazla evleviyet sahibidir. Herkes mal, can ve her

Sonra buyurdu ki:

“Ben kimin mevlası isem öyleyse bu Ali de onun mevlasıdır.”⁽¹⁾

Resulullah (s.a.a) belli ki nefisler üzerindeki kendi evleviyetini İmam Ali (a.s) için de tasvip etmek istemektedir.

Menzilet Hadisi

Hace Nasirüddin Tusî'nin mütevatir olduğunu söylediği hadislerden biri de (Molla Ali Kuşçu hadisin aslını inkâr etmemekle birlikte vahid olduğunu söylüyor, Mir Hamid Hüseyin *Abekât* ve Allame Eminî *el-Gadir*'de bu konuyu incele-

şeyinde ihtiyar (özgür irade, seçim hakkı) sahibidir; fakat Hz. Peygamber bu ihtiyarda, ihtiyar sahiplerinden daha fazla hakka sahiptir. Elbette Hz. Peygamber hiçbir şeyi kendi çıkarı için -neuzubillah- istemez. O, İslam toplumunun Allah katından belirlenen temsilcisidir. İnsan mal ve canını kendisi için edinir, Hz. Peygamber fazlasıyla sahip olduğu bu ihtiyarı İslam toplumu için kullanır.

1- مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ -1

miştir, özellikle de Mir Hamid Hüseyin kitabının bir cildini bu hadise ihtisas etmiş, *el-Gadir*'deyse diğer hadisler fazla ele alınmamıştır) Menzilet hadisidir. Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

“Senin bana nispetin nübüvvet hariç Harun’un Musa’ya olan nispeti gibidir.”⁽¹⁾

Resul-i Ekrem bu cümleyi Tebük gazvesine giderken buyurmuştur. Tebük gazvesi gerçekte savaş değil orduyla çıkılan bir seferdi. Hz. Peygamber zamanında Araplarla Romalılar arasında Medine’nin kuzeyinde yapılan ilk ve son savaştan, Muta gazvesinden sonra gerçekleşmişti. Doğu Roma İmparatorluğunun merkezi şimdiki İstanbul (Konstantiniyye) idi ve Suriye de onların himaye ve kontrolündeydi. Romalılar Suriye’de Medine’ye saldırmak için hazırlık yapıyorlardı. Resul-i Ekrem bu nedenle Roma sınırına kadar ordu göndermeyi uygun gördü.⁽²⁾

1- أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي -

2- Biz geçen sene Hayber’e gittik. Doğrusu Medine ile Hayber ve Medine ile Tebük arasında bu kadar mesafe olduğunu bilmiyorduk. Medine’den Tebük’e Şuseh

Siyasetçilerin ifadesiyle biz de buradayız diye kudretini göstermek istiyordu. Roma sınırına kadar gidip geri döndüler. Resul-i Ekrem bu seferde Ali'yi beraberinde getirmedi ve halifesi olarak Medine'de bıraktı. Şia uleması buna sebep olarak Resul-i Ekrem'in savaş çıkmayacağını bilmesini gösteriyorlar. Hz. Ali (a.s) Medine'de kaldığı için üzüldü ve "Ya Resulallah! Beni burada kadın ve çocuklarla bırakıyor ve beraberinizde götürmüyor musunuz?" diye arz etti. Resulullah ise şöyle buyurdu:

"Musa'nın nezdindeki Harun konumunda olmaya razı değil misin? Fakat benden sonra peygamber yoktur."⁽¹⁾

Demek istiyordu ki ben seni ardımda halifem olarak bıraktım, yoksa Medine'de bırakıp gitmiş

yolu üzerinden dosdoğru 100 fersah, yani 600 kilometre var ve muhtemelen mesafe o devrin yollarıyla daha fazla idi. Medine'den Hayber'e de 60 fersah var. Doğrusu o dönemin araçlarıyla bu kadar yolu kat ettiren kudret ve himmete hepimiz çok şaşırdık.

1- أَمَا تَرْضَىٰ أَنْ تَكُونَ (أَنْتَ) مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَىٰ إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي.

değilim. Yani Harun'un Musa'ya olan her nispeti, nübüvvet hariç seninle benim aramda da vardır. Harun ile Musa arasındaki nispeti öğrenmek için Kur'an'a müracaat ettiğimizde Hz. Musa'nın nübüvvetinin başlarında şöyle dua ettiğini görüyoruz:

“Ey Rabbim, göğsümü genişlet. İşimi de bana kolaylaştır. Sözümü anlasınlar diye dilimden düğümü çöz.”⁽¹⁾

Buraya kadarki sözler, konumuzla alakalı değildir. Bundan sonrasında yer alan sözler konumuzla ilgilidir:

“Ehlinden bana bir vezir kıl.”⁽²⁾

Vezir yani yardımcı. Vizir, yani ağırlık; vezir ise ağırlığın, yükün bir kısmını taşıyana denir. Daha sonraları istilah halini alan meşhur kullanım ise, vezirin padişahın muavini olması hasebiyledir. Hz. Musa ailemden bana bir yardımcı ve yoldaş

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي -1
يَنْقَهُوا قَوْلِي.

2- وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي

tain et diyor ve bunun için birisini öneriyor ve diyor ki:

“Kardeşim Harun’u (onu kabul et). Sırtımı onunla sağlamlaştır ve onu bu işte benim ortağım kıl. Ta ki seni daha fazla tespih edelim ve analım.”⁽¹⁾ (Yani dinini daha fazla yayalım, etkili kılalım.)

Kur’an’ın başka bir yerinde Musa’nın Harun’a şöyle dediğini (bu hadiseden sonra) görüyoruz:

“...Ey Harun, kavmim arasında halifem ol.”⁽²⁾

Dolayısıyla Hz. Peygamber *“Senin bana nispetin Harun’un Musa’ya olan nispeti gibidir.”* dediğinde Harun’un Musa ile olan nisbeti ne idiyse benimle senin münasebetin de nübüvvet hariç öyledir demek istiyordu ve bu konu Kur’an’da geçtiğinden herkes de bunu biliyordu (veziri olması, sırtının onunla sağlam kılınması, işinde ortağı olması ve

1- Taha, 25-34: هَارُونَ أَخِي أَشَدُّ بِهِ أَزْرِي وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا

2- A’raf, 142: Ayetin tamamı şu şekildedir:

وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي.

kavmi içinde halife oluşu). Eğer “*Fakat benden sonra peygamber yoktur.*” cümlesi olmasaydı burada Hz. Peygamber bir benzerliğe işaret ediyor derdik, fakat nübüvveti istisna ettiği için sanki şöyle demek istiyor: Tüm iş ve hâllerde (şuûnâtta yani toplumsal işlerde, tabii olanlarda değil, mesela şöyle denemez: Harun Musa’nın tabii kardeşi olduğu için sen de benim biyolojik kardeşimsin!) bu nispet devam etmektedir; Allah, tüm şuûnât-ı İlahî’de Harun ile Musa arasında hangi nispeti uygun görmüşse sen de bana olan nispetinde aynısın.

Ehlisünnet’in cevabı şu şekildedir: Eğer bu hadis mütevatir ise biz de kabul ederiz; fakat mütevatir değil, vahiddir. Fakat arz ettiğim gibi Mir Hamid Hüseyin gibi âlimler kitaplarında bu hadisin de mütevatir olduğunu ispat ediyorlar.

Soru:

Dünkü oturumun sonundan ve bugünkü oturumdan şöyle bir sonuç çıkardım. Şöyle ki, zihnimde hükümet ve imamet arasında belli bir sınır oluştu. Mutahhari Bey, imametın bazı vazifeleri

olduğunu ve bunun bir bölümünün hükümet etmek olduğunu buyurdu. Ben imametın hükümetten başka neyi içerdiğini anlamadım. Bizim bugüne kadar İslam'dan öğrendiğimiz şey, dünya ve ahiretimiz veya dünyevî ve uhrevî amellerimiz arasında bir sınır olmadığıdır. Uhrevî ameller olarak zikredilen şeyler dünya amellerini muhafaza ve dünya hayatına müdahil olma başlığındadır ve dünyevî amellerimiz kemâle ermek, toplumsal hayatı iyileştirmek ve toplumsal yönetimi sağlam kılmak içindir.

Kur'an'da da görüyoruz ki Allah en iyi örneklik vasfını ibadî amellerinde dünya hayatını adalet yolunda imar etmek isteyenlere veriyor. En büyük değeri cihada veriyor. Ehlibeyt İmamları'mızda da görüyoruz ki tüm buyrukları hakların elde edilmesi ve hâkimiyet ve yönetimin ele geçirilmesine yönelikti, ister bunların bir kısmı alenen mücadele etsin, ister zindanda olsunlar, isterse gizli örgütlü mücadele yürütüyor olsunlar. Bu nedenle imametın hükümetten başka hangi vazifesi var anlamış değilim, bunu açıklamamızı isterim.

Cevap:

Sınır meselesini siz dillendirdiniz. Ben sınır kelimesini hiç kullanmadım ve kullanılmasını da doğru bulmam. Arz ettim ki imamet Şia için hükümetten daha yüksek bir derecededir ve hükümet imametın boyutlarından biridir sadece. İmametin bu boyutu, İslam'ın beyanı ve açıklanmasından ve dinin ahkâmı için mercilikte gerekli olan ismet ve hatasız olmaktan da daha yüce bir düzeydir. Biz Hz. Peygamber'in şuûnâtından birinin imamet olduğunu söylüyoruz, bu ki sınır değildir. Hz. Peygamber'in halk içindeki şuûnâtından biri hükümet etmek idi; fakat bu hükümet halk kaynaklı, halkın ona verdiği bir yönetim değildi. Onun diğer beşerlerden üstün bir beşer olması nedeniyle Allah tarafından kendisine verilmiş bir haktı. İlahî ahkâmın açıklayıcısı olduğundan ve gayb âlemi ile manevi ittisali nedeniyle halkı yönetme hakkı da vardı. Ben dünya ve ahiret arasında sınır vardır, imam ve yönetici arasında farklılık var, imam halkın ahireti, hükümdar da dünyasıyla ilgilidir demek istemedim. Eğer öyle deseydim eleştiriniz haklı idi. Biz diyoruz ki Şia arasında başka bir mesele vardır ki bu konuyu

ispat edersek hâkimiyet meselesi otomatik olarak kanıtlanmış olur. Biz nübüvvet için başka bir makama kailiz ki o makamın varlığı ve hazır oluşu ile birlikte artık başkası için hükümet etmek söz konusu olmaz. Nasıl ki Peygamber'in varlığı ile birlikte başkası için yönetme hakkı diye bir şey söz konusu olamaz ise Şia'nın tanıttığı düzeydeki bir imamın mevcudiyeti hâlinde de başkasının hilafeti söz konusu olamaz. Bugünkü kullanılan anlamıyla hükümet, dünyada bir imamın yokluğunu farz etmemiz ya da zamanımızda olduğu gibi imamın gaib olması durumunda söz konusudur, yoksa Şia'nın söylediği evsafı bir imamın mevcut ve hazır olması hâlinde hükümet meselesi kendi kendine aydınlanmış demektir.

Soru:

Acaba Ehlisünnet Gadir-i Hum rivayetini vahid mi sayıyor, mütevatir mi? *"Ali'ye selam verin ki o, sizin emîrinizdir."* hadisine ne diyorlar?

Cevap:

Gadir rivayetinin *"Ben kimin mevlası isem bu Ali de onun mevlasıdır."* kısmını, Molla Ali Kuşçu mü-

tevatir değildir dese de muhtemelen Sünnîler de inkâr edemezler, zira mütevatirdir. Bu kısım o kadar çok nakledilmiştir ki Ehlisünnet de inkâr etmiyor.⁽¹⁾ “Ben size kendi nefislerinizden daha evla değil miyim?” şeklindeki ilk kısmı rivayet eden büyük bir grup da vardır. Şia bu kısmı da mütevatir biliyor. Fakat “Ali’ye müminlerin emîri olarak selam verin.”⁽²⁾ hadisini Sünnîler mütevatir kabul ediyor değiller, bu haber vahiddir diyorlar. Ben tam olarak bilmiyorum, biz de bu hadisin mütevatir olduğunu ispat edemeyebiliriz. Buna gerek de yok; fakat Hz. Peygamber’in “Ben size kendi nefislerinizden daha evla değil miyim?” dediği, onların evet dedikleri, ardından da “Ben kimin mevlası isem bu Ali de onun mevlasıdır. Allah’ım, onu veli edi-

1- Bu kısmın çokça rivayet edilmesinin nedeni şudur ki, o dönemde Hz. Peygamber’in sözlerini hemen o anda yazıp çoğaltmıyor, zihinlerine kaydediyorlardı. Dolayısıyla bu hadisin bu cümlesinin diğer cümlelerden daha fazla akılda kalmasının nedeni içinde Ali’nin (a.s.) isminin geçmiş olmasıydı. “Men kuntu mevlahu fehaza Aliyyun mevlah.”

2- سَلِّمُوا عَلَيَّ بِأَمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ

nenin velisi ol ve ona düşmanlık edenin düşmanı ol."⁽¹⁾ rivayetinin aslının tevatürü bizim için kesindir. Ayrıca Ehlisünnet uleması bu türden meselelerde genelde fikir birliğinde olmazlar (yani tümü bu mütevatir ya da vahiddir demiş olsunlar). Bazıları vahid, bazıları da mütevatirdir demiştir, fakat mütevatirdir diyenler de bu sözün anlamı Şia'nın söylediği gibi değildir, Hz. Peygamber "Her kim benim dostumsa Ali'nin de dostu olsun." buyuruyor diyorlar. Biz ise diyoruz ki "Bu nasıl söz, Hz. Peygamber Gadir-i Hum'da bütün halkı toplayıp beni seven Ali'yi de sevsin nasıl demiş olsun?" Bu nasıl bir hususiyettir? Ali'yi sadece sevin mi? Özellikle de öncesindeki "*Ben size kendinizden daha evla değil miyim?*" cümlesiyle ve dost anlamına geldiği hiçbir yerde rivayet edilmemiş olan "mevla" kelimesiyle beraber düşünülduğünde.

Soru:

Acaba "Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din

1- Sefinetü'l-Bihar, c. 2, s. 306.

olarak İslam'a razı oldum." ayeti, Gadir hadisesinden sonra mı nazil oldu?

Cevap:

Hayır, Gadir esnasında nazil oldu.

"Bugün Kâfirler Dininizden Ümitsiz Oldular." Ayeti ve İmamet Meselesi

Şia'nın imamet meselesindeki fikrinin esası Ehli-sünnet'ten farklıdır ve bu iki fikir temelden birbirleriyle ihtilaf hâlinindedir. Dolayısıyla meseleyi "Biz de imamete inanıyoruz onlar da, fakat imametteki şartlar bize göre onlarınkinden farklıdır." demek suretiyle ele almak, asla doğru değildir. Zira Şia'nın imamet adıyla kabul ettiği şey onların imamet adıyla inandıkları şeyden farklıdır. Aynı şekilde meselenin "İmamet nass ile midir yoksa şûra ile mi, yani acaba imamı Peygamber mi tayin etmelidir yoksa halk mı seçmelidir?" şeklinde sunulması da doğru değildir. Zira Şia'nın imamet babında bu iş nass ile dediği şey Ehli-sünnet'in şûra ile dediği şeyden farklıdır. Aynı şey üzerinde tartışıyor değiller, yani biri bu iş nass ile, diğeri de aynı işe hayır şûra ile

diyor değildir. Gerçekte şunu söylememiz gerekiyor ki Şia'nın nezdinde kabul gören imamet anlayışı Ehlisünnet tarafından esastan reddedilmektedir, yani şartlarında ihtilaf ediliyor değildir. Nübüvvet meselesinde peygamberliği inkâr edenler karşısındaki durum gibidir. Şia, imameti o denli yüce bir konuma yerleştiriyor ki biri bu iddiayı önceden kabul etse imamın Allah tarafından tayin edilmesi gerektiğini doğrulamaması artık mümkün olmaz. Tıpkı nübüvvet bahsinde hiç kimsenin halkın kendi arasından birisini peygamber olarak seçmesi gerektiğini söylemesi gibi Şia'nın söylediği seviyedeki imam için de halkın oturup böyle bir şahsı seçmesi gerekir sözü yersiz olacaktır.

Önceki oturumda biz Şia'nın imamet bahsinde söylediği mertebe silsilesini ve şartlarını arz etmiş ve Şia'nın meseleyi ele almaya yukardan başlayarak aşağıya indiği neticesine varmıştık. Bunun sadece bir varsayım olmaması için sonra da diyorlar ki bakalım acaba Hz. Peygamber bizim imamet bahsinde bahsettiğimiz o yüce seviyeli makama hiç kimseyi tayin etmiş mi? Acaba Kur'an'da böyle bir buyruk var mı yok mu?

Önce meseleyi Hacı Nasirüddin Tusî'nin *Tecrid*'indeki sözlerinin sırasınca ele almayı düşünmüşüm; fakat birkaç gün sonra Gadir-i Hum bayramının geleceğini göz önüne alınca Gadir hakkındaki ayetin tercüme ve tefsirini yapmanın daha iyi olacağına karar verdim.

“İşte Bugün Kâfirler...” Ayetinin İncelenmesi

Maide Suresi'nin başlarında şu ayet mevcuttur:

“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler. Artık onlardan korkmayını benden korkun. Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'a razı oldum.”⁽¹⁾

Ayetin iki bölümü de “El-yevm” ile başlıyor, bunlar iki değil tek ayette yer alıyorlar ve tabii ki her ikisi de iki değil tek bir konu hakkındadır.

1- Maide, 3:

الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

Ayetin tercümesini arz ediyor ve karinelerin yar-dımıyla manasının şerhine girişiyorum.

Ayetin orijinalinde geçen “yevm” (gün) kelimesi “elif” ve “lam” -el- ile birlikte kullanılıyor, bu du-rumda bazen “o gün” bazen de “bugün” mana-sına gelir. “O gün” anlamına ise daha önce bah-si geçen bir günün bahsi geçtiğinde gelir. Fakat falanca “el-yevm” geldi, dersek kastımız bugün geldi demektir. **“El-yevm yeisellezîne keferû min dinikum.”** (Şimdi bugün mü o gün konusuna gir-miyoruz, bunu ilerde ele alacağız.) O gün (ya da bugün) kâfirler dininizden ümidi kestiler, **“fela tehşevhum”** (öyleyse onlardan korkmayın). On-lar dininizden meyyus oldular ne demektir? Yani artık dininiz karşısında galip ve üstün gelip onu ortadan kaldırma ümitleri kalmadı. Ümitsizliğe düştükleri için de İslam karşısında daha önce te-vessül ettikleri yöntemlerden ve faaliyetlerden el çektiler. Artık onlardan yana endişeniz olma-sın. Sonraki cümle ise çok ilginç. Buyuruyor ki: **“Vehşevni”**, ama benden çekinin. Yani bugün onlardan yana endişe ve korkunuz olmasın; ama benden korkun. Onlardan korkulan şey onlar ta-rafından dine zarar verilmesiydi. Korkmayın, on-

lar artık zarar veremezler, benden korkun. Elbette ki bunun manası şudur, eğer bu dine bir zarar gelirse, bu benim tarafımdan gelecektir. “Artık dininiz için kâfirlerden değil, benden korkun ne demektir?”, bunu ilerde açıklayacağız.

“**El-yevme ekmeltu lekum dinekum**” (o gün -ya da bugün- dininizi kâmil ettim), “**ve etmemtu aleykum nimetî**” (ve size olan nimetimi tamamladım). Burada birbirine yakın iki kavramdan söz ediliyor, ikmâl (kemâle erdirmek) ve itmam (tamamlamak). Bu iki kelimenin anlamı birbirine çok yakındır, kâmil kılmak ve tamamlamak.

“İkmâl” ve “İtmam” Arasındaki Fark

Bu iki kelime arasındaki fark (Farsçada ve özellikle de Arapçada) şudur: Bir şeyin unsur ve parçaları birbiri ardı sıra eksiksiz bir şekilde geldiğinde o şeye tamam, tüm parçalar düzenli bir bütün oluşturmadığı zaman ise eksik diyoruz. Son parça da gelip birleştiği zaman tamamlandı diyoruz. Mesela bir binaya tamamlanmış diyoruz. Bir binanın temelleri yükseltilmedikçe, hatta çatısı da dikilmedikçe tamamlanmış değildir. Bir bina

için lazım olan tüm parçalar -ki onlar olmadıkça o binadan yararlanmak mümkün olmasın- yoksa bu bina bitmemiş, tamamlanmamıştır diyoruz. İçinde yaşanılacak şekilde tüm parçaları mevcut sa tamamlanmıştır diyoruz. “Kâmil” olma konusuna gelince, kâmil olmayan şeyin bir parçası eksiktir demek doğru değildir, tüm parçalarının eksiksiz olması ve yine de kâmil olmaması mümkündür. Mesela anne rahmindeki bir ceninin tamamlanma haddine ulaşması, yani bedeninin tüm yapısının tamamlanıp çocuğun dünyaya gelmesi fakat yine de kâmil bir insan olmaması, yani elde etmiş olması gereken rüşde sahip olmaması mümkündür. Rüşd (gelişmek), eksik parçayı elde etmekten başka bir şeydir. Gerçekte kâmil ve tamamlanmış olan arasındaki fark niteliksel (keyfî) ve niceliksel (kemmî) olanın farkıdır.

Kur’an bir yandan **“El-yevme ekmeltu lekum dinukum”** (Bugün dininizi sizin için kemale erdirdim) derken öte yandan da **“Ve etmemtu aleykum nimetî”** (size olan nimetimi tamamladım) ve **“razitu lekumu'l-İslame dinen”** (ve sizin için İslam’a din olarak razı oldum) diyor. Yani bu İslam bugün Allah’ın istediği o İslam oldu. Buradaki

kastın “İslam aynı geçmişteki İslam fakat Allah fikrini değiştirdi.” olmadığı kesindir. Çünkü anlatılmak istenen, İslam, kemâl ve tamamlanmışlık seviyesine erdiği için Allah’ın razı olduğu dinin ta kendisidir demektir. Allah’ın istediği din tamamlanmış ve kâmil kılınmış olan bu dindir.

Ayetin manası bundan başka değildir. Tüm tartışma “el-yevm” kelimesinin hangi güne işaret ettiği üzerinedir. Kur’an’ın bunca önem verdiği, o gün din kâmil olup Allah’ın nimeti tamamlandı dediği gün hangi gündür? O gün çok fevkalade bir hadisenin gerçekleştiği hayli önemli bir gün olmalıdır, bunun artık Şîh Sünnî meselesiyle ilgisi yoktur.

Meselenin ilginç yönlerinden biri de ayetin öncesi ve sonrasında o güne delalet eden bir şeyin anlaşılmasındadır. Özetle ayetin lâfzî karinelerinden bir şey anlamak mümkün değildir. Bazen bir ayetin öncesinde çok önemli bir olay ya da konudan bahsederek sonra da “bugün” denilir. Buradaysa öyle olmamıştır; çünkü bundan önce size hangi hayvanın eti helaldir, hangisi haramdır, ölünün etinin hükmü şudur, kan, domuz eti

size haramdır gibi çok sade hükümler verdikten sonra birden şöyle diyor: **“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler... Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’a razı oldum.”**

Bu da tamamlanınca ikinci kez birinci siyaka ve “hangi et haramdır ve zorunluluk durumunda engeli yoktur”a dönüyor: **“Günaha meyletmeden, sırf çaresiz kaldığı için bu etlerden yiyen kimseye gelince...”** Yani bu ayet öyle bir şekildedir ki o kısmı ayetin ortasından kaldırsak öncesi ve sonrası birbirine bağlanmakta ve anlamına en küçük bir zarar bile vermemektedir.

Bu ayetlerin öncesi ve sonrasındaki içerik Kur’an’ın iki üç yerinde tekrar edilmiştir ve bu emir ortada yer almasa da konunun kâmil oluşundan bir şey eksiltmeyecekti.

“el-Yevm”den Kasıt Hangi Gündür?

İşte burada Şîî ve Sünnî müfessirler “el-yevm”in anlamını elde etmek için çaba göstermektedirler. “Bugün” hangi gündür? Bu işin iki yolu vardır.

Bunlardan biri manayı karinelere anlamaktır, yani içeriğin karinesinden bu içeriğin hangi günle mutabık olduğuna bakalım. Hangi gün için böylesi bir cümle gelmiş olabilir? Diğer de tarih ve hadisten bu ayetin nüzul sebebinin elde etmektir. Birinci yolu seçenlerin tarih, sünnet ve hadisle -bu ayetin ne zaman ve hangi olay hakkında nazil olduğuna ilgili olarak hadislerde ne geçiyor- işleri yoktur. Onlar biz ayetin içeriğine (mazmununa) bakıyoruz diyorlar. Sonuç olarak da bu ayet biset (peygamberlikle görevlendirme) zamanı hakkında nazil olmuştur diyorlar, dolayısıyla onlara göre “el-yevm” “o gün” anlamındadır, “bugün” değil.

Bu ayet Kur’an’ın beşinci suresi olan Maide Suresi’nin başlangıcındadır ve “**Ey iman edenler, akitlere bağlı kalın.**” ayetiyle başlamaktadır. Maide Suresi ise tüm müfessirlerin ittifakına göre Hz. Peygamber’e nazil olan son surelerdendir, yani Medenî bir suredir. Hatta Nasr Suresi’nden bile sonra nazil olmuştur. Elbette bir iki ayet için bu sureden sonra nazil olup başka sureler içine konmuştur denmiştir, fakat bu sureden sonra başka bir sure indirilmemiştir.

“El-Yevm” Hakkındaki Farklı Görüşler

1- Biset Günü

Bazılarının “el-yevm”den muradın “bugün” değil “o gün” olduğunu söylediklerini belirtmiştik. Hangi karineye dayanarak diye soruyoruz. Diyorlar ki bir güne “el-yevm” denilip de o gün, bugün ben sizin için İslam’dan razı oldum denilmek suretiyle tanımlanırsa o gün doğal olarak Hz. Peygamber’in biset (peygamberlikle görevlendiriliş) günü olmalıdır.

Onlara siz bu sözü “**sizin için din olarak İslam’a razı oldum**” ayetinin karinesiyle söylüyorsunuz diye cevap veriyorlar. Bu, eğer önceki cümleler olmasaydı doğru idi, zira söz ben bugün dini sonlandırdım ve nimeti tamamladım şeklindedir. Fakat biset günü bu nimetin başlangıç günüydü. “**Sizin için din olarak İslam’a razı oldum**” ayeti de “şimdi İslam kâmil olduğuna ve İslam nimeti tamamlandığına göre ben bunu istediğim İslam olarak size beğendim” demek oluyor. Dolayısıyla “el-yevm” biset günü olamaz.

2- Mekke'nin Fetih Günü

Biset gününden başka Mekke'nin fetih gününe de ihtimal vermişlerdir.⁽¹⁾ İslam tarihinde çok önemli olan başka bir gün daha vardır -ki doğru diyorlar, bu çok önemli bir gündür- ve o da hakkında ayet nazil olan Mekke'nin fetih günüdür: **"Biz sana apaçık bir fetih verdik..."**⁽²⁾

Mekke, Arap Yarımadası'nda manevî ve coğrafi konumu itibariyle çok önemli bir yere sahipti. Fil senesi ve hadisesinden sonra -Mekke'ye saldırıp da o ilginç vaziyette yenilgiye uğramalarının ardından- tüm Arap Yarımadası halkı Kâbe'ye büyük bir mabed olarak güçlü bir inanç beslemeye başlamıştı. Kureyş'in gururu da buradan kaynaklanıyordu. Kureyş bu durumu kendi üstünlüğüne hamletti ve "Bu Kâbe öyle bir ihtirama sahip ki o kadar kudretli bir ordu gelip böyle bir semavî belaya duçar oldu ve onlardan geriye

1- Bunların hiçbir karinesi yoktur, sadece ihtimal verilmiştir. Biz de bu dediklerini naklediyoruz.

2- Fetih Suresi, 1-2:

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ.

hiçbiri kalmadı. Bakın işte biz ne kadar önemli adamlarız!” demeye başladı. Bu hadiseden sonra Kureyş kabilesi muazzam bir gurura kapıldı ve bu durum Arap Yarımadası halkının da onlara bir şekilde itaat etmesine yol açtı. Mekke pazarına olan revaç çok arttı. Kureyşliler, istedikleri her türlü tahakkümü halka uyguluyorlardı. Halk da Kâbe’ye duyduğu bu manevî ve itikadi bağlılık nedeniyle onlara itaat etmekteydi.

Bu dönemden itibaren insanlar Kâbe’ye hâkim olmanın herkes için muhal olduğuna inanmaya başladılar. Hz. Peygamber Mekke’yi kan dökmezsizin, hiç kimseye en küçük zarar vermeden sorunsuz bir şekilde fethetti. Resul-i Ekrem’in Mekke’yi kânsız fethetmeye verdiği bunca önemde, Kâbe’nin hürmetini korumanın yanında bu durumu da göz önüne almış olmasının etkili olması mümkündür. Başka bir yerde verdikleri savaşta yüz Müslüman da öldürülse kimse bunun hesabını etmezdi; fakat eğer Mekke’nin fethinde Müslümanlar zarar görselerdi bakın Ashab-ı Fil’in başına gelen şeyin aynısı Muhammed’in ashabının başına da geldi diyeceklerdi. Hz. Peygamber Mekke’yi ne Müslümanların ne de kâfir-

lerin burnunu dahi kanatmadan fethetti. Sadece Halid b. Velid kişisel kını yüzünden Mekke'nin bir köşesinde mukavemet edenlerden iki üç tanesini öldürmüştü. Bu haber Hz. Peygamber'e ulaştığında onları niçin böyle yaptınız diye ciddi bir şekilde tehdit etti ve *"Allah'ım ben bu adamın yaptığından beriyim ve asla bundan razı değilim."* diyerek onlardan beri olduğunu ilan etti.

Bu nedenle Mekke'nin fethi Arap Yarımadası halkı üzerinde muazzam bir psikolojik etki bırakmıştır. Bu sefer belli ki vaziyet başka dediler. Muhammed (s.a.a) gelip Mekke'yi ele geçirdi ve kendisine de hiçbir zarar gelmedi. Bundan sonra Arap Yarımadası halkı teslim olmaya, gelip İslam'ı kabul etmeye başladı. Kur'an'da şöyle buyruluyor:

"Sizden fetihten önce mallarını harcayan ve savaşanlar başkalarıyla bir değildir; onların fetihten sonra mallarını harcayan ve savaşanlara karşı derece bakımından pek büyük bir üstünlükleri var."⁽¹⁾

1- Hadid, 10: لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَاتَلُوا.

Allah nezdinde Mekke'nin fethinden önce İslam için can ve mallarıyla fedakârlık yapanlar fetihten sonra böyle yapanlarla eşit değildir. Çünkü Mekke'nin fethi öncesinde Müslümanlar henüz azınlıkta idiler ve bu amelleri kâmil bir imana dayalıydı. Mekke'nin fethinden sonra ise insanlar kendi kendilerine gelip İslam'ı seçiyordu. Mekke'nin fethinden sonraki iman, fetihten önceki iman kadar değerli değildi.

Öyleyse Mekke'nin fethinin İslam için büyük bir zafer günü olduğunda hiç ihtilaf yoktur ve biz de buna itiraz ediyor değiliz.

Bazılarının Kur'an'ın bu denli önem verdiği günün **“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler. Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'a razı oldum.”** Mekke'nin büyük fetih günü olabileceğini söylediklerini belirtmiştik. (Arz ettiğim üzere bu sözün ispatı için lafzî ya da tarihsel bir delil yoktur.)

Bu sözü hiçbir tarihsel karine teyit etmediği gibi ayetin başı da doğrulamamaktadır, zira ayette: **“Sizin dininizi kemâle erdirdim ve üzerinize olan**

nimetimi tamamladım.” buyrulmaktadır. Yani nimetimi tamamladım, geride söylemediğim bir şey kalmadı. Fakat biz biliyoruz ki İslam’ın emirlerinin çoğu Mekke fethinden sonra nazil olmuştur. Bu durum *“size olan nimetimi tamamladım”* ile uyuşmuyor. Ben bu binayı tamamladım dediğinde bellidir ki kastedilen şey yarı yarıya yapılmış bir bina değildir. Pek çok ayet ve ezcümle Maide Suresi’nin tamamı -ki uzun bir suredir ve pek çok emir içermektedir- Mekke’nin fethinden sonra inmiştir. Hicrî onuncu yılın sonlarında nazil olan Maide Suresi’ne ait olan bu ayet nasıl olur da hicrî sekizinci yılda gerçekleşen Mekke’nin fethi hakkında olabilir? Sadece bu ayet Mekke’nin fethi hakkında nazil oldu desek bile yine de nimetin tamamlanması ile uyuşmamaktadır.

Ayetteki *“el-yevm”*den kastedilenin Mekke’nin fethi olduğu görüşüne yöneltilecek başka bir eleştiri de vardır, şöyle ki ayette **“Bugün kâfirler dininizden ümitsiz oldular”**, yani dininize hâkim olmaktan ümidi kestiler buyruluyor. Acaba Mekke’nin fetih gününde böyle mi olmuştu? Bu fethin büyük bir etkisi olduğu doğrudur; fakat acaba o gün kâfirlerin bu dinin tamamen ortadan

kalkacağına dair ümitlerinin kesildiği gün müdür? Hayır.

3- Beraat (Tövbe) Suresi'nin Mina'da Emîrül-Müminin Tarafından Okunduğu Gün

Önemli saydıkları ve maksadın o gün olduğunu söyledikleri başka bir gün de Beraat Suresi'nin hicrî dokuzuncu yılda Mina'da Emîrül-Müminin tarafından okunmasıydı. Mekke'nin fethi askerî bir fetihtir ve bu vesileyle İslam'ın askerî, hatta manevî gücü iyice kökleşmişti; fakat Hz. Peygamber kâfirlerle sulh şartları ile yaşıyordu, sulh anlaşması imzalamıştı, bu nedenle onların da Kâbe'yi tavaf etme, Mekke'de yaşama ve hacca iştirak etme hakları vardı. Bir yıl da böyle hac gerçekleşti, Müslümanlar ve müşrikler beraber hac ettiler. Müslümanlar merasimlerini İslam'a uygun olarak gerçekleştiriyordu, onlar da kendi geleneklerine göre. Hicrî dokuzuncu senede Beraat Suresi nazil oldu. Bu sure indirildikten sonra Emîrül-Müminin'in Mina'ya giderek umumun huzurunda sureyi okuması ve bundan sonra artık müşriklerin hac merasimine katılma hakları

olmadığının, haccın sadece Müslümanlara has kılındığının bildirilmesi emredildi.

Bilinen bir hadisedir. Resul-i Ekrem ilkin hac emîri olarak Ebu Bekir'i göndermişti. Henüz yoldayken ayet nazil oldu. Ebu Bekir'in giderken Tövbe Suresi'ni de beraberinde mi getirdiği yoksa başta Tövbe Suresi'nin nazil olmayıp sadece hac emîri olarak mı gönderildiği konusu müfessirler arasında ihtilafıdır. Fakat her ne olursa olsun Şia ve Ehlisünnet bunu Emîrül-Müminin'in faziletleri arasında saymada -ki Hz. Peygamber onu kendine mahsus bineğiyle yollamış ve git, *bana sen ve senden olandan başkası bu sureyi halka okumamalı* diye vahyolundu demişti- ittifak etmiştir. Emîrül-Müminin, yolda Ebu Bekir'e ulaşmıştır. Şöyle naklediyorlar: Ebu Bekir çadırda idi. Peygamber'in devesi nara atınca o bu sesi tanıdı. Bu, Peygamber'in devesinin sesidir dedi. Bu deve niçin burada? Birden Ali'nin (a.s) geldiğini gördü ve çok rahatsız oldu. Önemli bir haber olduğunu anlamıştı. "Bir haber mi var?" diye sordu. İmam Ali, Hz. Peygamber bana halka Beraat Suresi'ni okumam emrini verdi dedi. Ebu Bekir "Benim aleyhime bir şey de nazil oldu mu?" dedi. İmam

“Hayır.” buyurdu. Burada ihtilaf vardır. Sünnîler diyor ki Ali gidip Beraat Suresi’ni okudu ve Ebu Bekir sefere devam etti ve böylelikle bu bir post ondan alınmış oldu. Fakat Şia’nın ve Ehlisünnet’ten çoklarının akidesi, *el-Mizan Tefsiri*’nde de nakledildiği üzere Ebu Bekir’in oradan geri döndüğü ve Resul-i Ekrem’e ulaşarak “Ya Resulallah! Acaba bu surede benim aleyhime bir şey mi nazil oldu?” diye sorup hayır cevabı aldığı şeklindedir.

Beraat Suresi’nin ilan edildiği gün de Müslümanlar için fevkalade önemli idi. O günden sonra artık kâfirlerin hac merasimine katılma haklarının olmadığı ve Harem bölgesinin Müslümanlara mahsus kılındığı ilan edildi. Müşrikler de şirk içinde yaşayamayacaklarını ve İslam’ın şirkle tahammül etmediğini, Yahudilik, Hıristiyanlık ve Mecusilik gibi dinlerle bir arada yaşamayı kabul ettiğini fakat şirkle kabul etmediğini anladılar. Dolayısıyla “el-yevm”den kastın bugün olmasının muhtemel olduğunu söylediler.

Cevap olarak bu durumun “*nimetimi sonlandırdım.*” (binayı tamamladım) ile uyuşmadığı, çünkü pek çok emrin o günden sonra geldiği söylen-

miştir. Bu gün kesinlikle Hz. Peygamber'in ömrünün son günlerinden olmalıdır ki sonrasında başka bir emir gelmemiş olsun.⁽¹⁾

"El-yevm" den kastın şu falan gün olduğunu söyleyen bu kişilerin hiçbir delili yoktur, tarihin bu görüşleri teyit etmemesinin yanında karinelerce de doğrulanmamaktadırlar.

Şia'nın Açıklaması

1- Tarihsel Yönden

Şia burada, hem ayetlerin mazmununun hem de tarihin teyit ettiği bir açıklaması olduğunu iddia

1- Yakın zamanda İrşad Hüseyniyesi tarafından yayınlanan ve ilk bölümleri dört yıl öncesinde söz konusu Hüseyniye'de Muhammed Taki Şeriatî Bey'in Maide Suresi'nden istifade ederek yaptığı konuşmaları içeren "*Hilafet ve Velayet*" adlı eser, üzerinde durduğum konuları işliyor. Bu konu daha fazla araştırma gerektirebileceğinden dolayı bugünkü açıklamalarımız söz konusu konuların az da olsa açıklaması niteliğindedir ya da o kitapta okuyacaklarınız, benim sözlerimin açıklaması niteliğindedir. Kısacası bunlar birbirinin açıklamasıdır.

ediyor. Dolayısıyla konuyu iki kısımda incelemek gerekiyor, biri ayetlerin içeriğinin, diğeri ise tarihin teyit ettiği kısım olarak.

Eğer ikinci kısmı ele almak istersek bunun çok ayrıntılı bir tarihsel mesele olduğunu görürüz. Bu konuda yazılan kitapların çoğu daha çok bu cihette dayanmış ve tarih ve hadis ilimleri yönünden **“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’a razı oldum”** ayetinin Gadir-i Hum’da nazil olduğunu ispat etmek istemiştir. Allame Emini’nin *el-Gadir* kitabı bunu ispat ediyor. Hadis kitaplarına ilaveten tarihçiler hakkında da durum böyledir. Genel İslam tarihi kitapları arasındaki en eski eser Şia ve Ehlisünnet’in en muteber İslam tarihi kitaplarından saydığı *Tarih-i Yakubî*’dir. Merhum Dr. Ayetî her iki cildini de tercüme etmiştir. Çok kapsamlı olan bu yapıt üçüncü hicrî asrın başlarında yazılmıştır. Me’mun döneminden sonra ve yaklaşık olarak Mütevekkil döneminde kaleme alınmış olabilir. Sadece tarih kitabı olup hadis kitabı değildir ve Gadir-i Hum hadisesine yer

vermiş eserlerdendir. Yine Ehlisünnet tarafından yazılmış olan başka kitaplarda da Gadir-i Hum hadisesi zikredilmiştir.

Rivayetin nakli şu şekildedir: Resul-i Ekrem Veda Haccı'ndan⁽¹⁾ dönerken Cuhfe'ye⁽²⁾ yakın olan Ga-

1- Veda Haccı, Hz. Resul'ün ömrünün son senesinde, vefatlarına iki ay kala gerçekleşmiştir. Resul-i Ekrem'in vefatı Safer ayının yirmi sekizinde ya da Sünnîlerin kavline Rebiyülevvel'in on ikisinde gerçekleşmiştir. Zilhicce'nin on sekizinde Gadir-i Hum'a vardılar. Şia'nın kavline göre Gadir-i Hum, Hz. Peygamber'in vefatından iki ay on gün önce gerçekleşmiştir, Sünnîlerin görüşüne göreyse iki ay yirmi dört gün önce.

2- Muhtemelen bazılarınız Cuhfe'ye gitmişsinizdir. Ben gitmişim. İkinci hac seferimizde hac amellerinden sonra Medine'ye ve sonrasında Cidde'ye gittik. Fetvalarda Cidde'de ihrama girmenin caiz olup olmayışı hakkında ihtilaf vardır. Buradaki ihtilaf gerçekte fetvayla ilgili değil, coğrafî bakışla ilgili bir ihtilafdır. Çünkü mikatlardan herhangi birisinin hizasında olan yerde ihrama girilebilir. Arabistan coğrafyasını iyi bilen birisi, Cidde'nin her hangi bir mikatla aynı hizada olup olmadığını net bir şekilde belirleyebilir. Biz ilk önce Cidde'den ihrama girmedik. Ancak sonraları Mekke ve Medine'de Arabistan haritasını incelediğimizde

dir-i Hum'a vardığında kabileyi durdurdu ve bir konu hakkında halkla görüşeceğini ilan etti. (Bu ayetler de orada nazil oldu.) Ardından kendisi için bir minber yapılması emrini verdi. Develerin sırtına konanlar ve diğer şeylerle yüksekçe bir yer oluşturdu. Ardından Hz. Resulullah minbere çıktı ve uzun bir konuşma yaptı. *"Acaba ben size kendi kendinizden daha 'evla', daha öncelikli değil miyim, sizin üzerinizde velayet hakkım yok mu?"* diye sorduktan sonra buyurdu: *"Ben kimin velisi isem bu Ali de onun velisidir."* Bu hadiseden sonra da

haritaya göre Cidde'nin mikatlardan bazısıyla aynı hizada olduğu kanaatine vardık. Cidde'den Mekke'ye gidecek olanlar, gerçek mikatta ihrama girdiklerine emin olmak için Cidde'den Cuhfe'ye gelirler. Cuhfe Medine yolu üzerinden Rabiğ'e yakın idi ve Şam ehlinin mikatı idi. Yani Mekke'nin kuzey batısındaki Şam yolu üzerinden gelenler kısa bir yol kat ettikten sonra Cuhfe'ye ulaşıyorlardı. Resul-i Ekrem orayı o yol üzerinden gelenler için mikat karar kıldı. Gadir-i Hum Cuhfe'ye yakındır ve Müslümanların Mekke'den dönüşte o noktaya ulaştıklarında dağılıp farklı yönlere gittiği bir yerdi, Medine ehli Medine'ye, diğerleri de kendi şehirlerine gidiyordu.

“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün sizin dininizi kemale erdirdim ve size olan nime-timi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’a razı oldum.” ayeti nazil oldu.

Eğer konuyu tarihsel açıdan ele almak istersek Şia ve Ehlisünnet’in, özellikle de Ehlisünnet’in tüm kitaplarını tek tek incelememiz gerekmektedir. Bunlar *el-Gadir* gibi kitaplarda ve tercümelerinde yazılmıştır. Geçen sene Meşhed’de Hakikatlerin Neşri Merkezi’ndeki bu gençler Gadir hakkında özet diyebileceğimiz bir kitap yayınladılar. Bu kitabı okumanız faydalı olabilir.

Dolayısıyla Şiîlerin bu konudaki delillerinden biri konunun tarihsel açıdan ele alınmasıdır. **“Bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim.”** ayetini gördüğümüzde konu buradaki “bugün” lafzının hangi gün olduğu değildir artık. Tarihe ve nüzul sebeplerine müracaat ediyor ve görüyoruz ki tarihsel nakiller -ne biri, ne ikisi, ne de onu değil-mütevatir olarak bu ayetin Gadir-i Hum’da nazil olduğunu ve Hz. Peygamber’in Ali’yi (a.s) kendi halifeliğine nasbettiğini söylüyor.

2- Ayette Mevcut Olan Karineler Yönünden

Fakat biz ayetin kendisindeki karinelerin de tarihin ispat ettiği şeyi teyit edip etmediğini görmek istiyoruz. Acaba “Bugün (ya da o gün diyelim) kâfirler dininizden ümidi kestiler” mi? Biz bu ayeti Kur’an’da yer alan ve Müslümanları kâfirlerin sürekli olarak planlar yaptıkları, onları dinlerinden döndürmek istedikleri ve dinleri karşıtı faaliyetler yürüttükleri yönünde uyarıp korkutan bir kısım ayetlerle yan yana getirelim. Bu ayetler hem Ehlikitap hakkındadır hem de Ehlikitap olmayanlar hakkında. **“Ehlikitap’tan çoğu, hakikat kendilerine apaçık belli olduktan sonra, sırf içlerindeki hasetten ötürü, sizi imanınızdan vazgeçirip küfre döndürmek istediler.”**⁽¹⁾ Öyleyse bir yandan görüyoruz ki Yüce Allah Kur’an’ın bazı ayetlerinde kâfirler dininizi ortadan kaldırmaya hevesliler diye uyarırken, diğer taraftan da görüyoruz ki başka bir ayette artık ümitsiz kaldılar, artık onlardan yana korkunuz olmasın diyor;

1- Bakara, 109: **وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ.**

“onlardan korkmayın”, “Benden korkun.” Bundan sonra dininizin ortadan kalkması ya da zayıflaması ya da başınıza gelebilecek her beladan dolayı benden korkun.

“Benden korkun.” ne demektir? Hâşâ Yüce Allah kendi dininin düşmanı mı ki? Hayır, bu ayet Kur’an’ın pek çok ayetinde temel bir gerçek olarak vurgulanan şeyi, Allah’ın kullarına inayet ettiği nimetler hakkındaki hakikati söylüyor. **“Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”**⁽¹⁾ Ya da **“Bu, bir topluluk kendini değiştirmedikçe Allah’ın da verdiği nimeti değiştirmeyecek olmasındandır...”**⁽²⁾ Bu ayetlerden anlaşılan şudur: Yüce Allah bir topluluğa bağışladığı hiçbir nimeti, o topluluk kendi kabiliyetlerine zarar vermedikçe onlardan geri almaz, meğerki o insanlar kendi elleriyle o nimeti zayi etmek istesinler. Bu konu Kur’an’da temel bir mevzudur.

1- Ra’d, 11: **إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ**

2- Enfal, 53: **ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ.**

Muhkemler ve Müteşâbihler

Bu ayet münasebetiyle çok yerde önümüze çıkan bir konuyu arz etmem gerekiyor. Şöyle ki, Kur'an'ın bazı ayetleri diğer bir kısım ayetleri tefsir eder.⁽¹⁾ Kur'an mubin bir kitaptır, apaçıktır ve açıklayandır. Kur'an'ın kendisi benim ayetlerim iki kısımdır diyor. Muhkemler ve müteşâbihler. Muhkem ayetler için, çok ilginç bir tabir olarak "Kitabın Anası" (Ümmü'l-Kitab) diyor.

"O, sana Kitab'ı indirendir. Onun bazı ayetleri muhkemdir, onlar Kitab'ın anasıdır. Diğerleri de müteşâbihtir."⁽²⁾

Müteşâbih ayetler, manaları birkaç şekilde anlaşılacak ayetlerdir. Muhkem ayetler ise sadece bir türlü anlaşılıp uygulanabilirler. Kur'an'ın muhkem ayetleri "ana ayetler" olarak tanımlaması müteşâbih ayetlerin muhkem ayetler yardımıyla anlaşılması nedeniyledir. Kur'an'ın bir aye-

1- القرآنُ يُفَسِّرُ بَعْضُهُ بَعْضًا

2- هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرَى مُتَشَابِهَاتٌ.

tinin birkaç türlü yorumlanabilmesi durumunda bizim onu diğer ayetlere döndürmeden anlamlandırma hakkımız yoktur, diğer ayetlere bakarak manasını anlarız. Müteşâbih ayetin anlamı mücmel olması ya da sözlükteki anlamını bilmediğimiz bir kelime içermesi değildir, müteşâbih ayet birbirine yakın birkaç şekilde yorumlanabilecek ayettir.

Mesela Kur'an'da her şeyin İlahî iradeyle gerçekleştiğine delalet eden, bunda istisnaya yer vermeyen mutlak İlahî meşiyet hakkında ayetler vardır. Mesela bu ayet o anlamda müteşâbihtir:

“De ki: Ey saltanatın (gücün ve hükümranlığın) sahibi olan Allah'ım! Sen saltanatı dilediğine verirsin. Dilediğinden de saltanatı çeker alırsın. Dilediğini aziz, dilediğini zelif edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.”⁽¹⁾

1- Âl-i İmran, 26:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِإِذْنِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

Artık bundan daha vurgulu bir tekit düşünülemez. Tüm mülkün ve kudretin gerçek sahibi sensin ve her kime güç verilmişse sen vermişsindir, her kim alçaltılmışsa sen alçaltmış, her kim izzet elde etmişse sen izzet vermişsindir. Hayır mutlak olarak senin elindedir ve senin her şeye gücün yeter.

Bu ayet, birkaç şekilde anlaşılabilceği için müteşâbihdir. Her şeyin İlahî meşiyet ile olması iki şekilde mümkündür; birincisi İlahî meşiyette hiçbir şeyin başka bir şeyin şartı olmaması şeklinde ki bazıları böyle bir yanlış sonuca varmış ve dolayısıyla da bizim izzet için gerekli saydığımız tüm şartları yapmamızın sonucunda zillet, zillet için gerekli şartların hâsıl olması sonucunda da izzet gelebilir demişlerdir! Dünya ve ahiret saadetinde hiçbir şey diğer bir şeyin şartı değildir; çünkü her şey İlahî meşiyete bağlıdır! Bunun neticesinde de mümkündür ki dünyadaki bir topluluk ya da kişi hiçbir dünyevî ön şart olmaksızın kâmil bir mutluluğa nail olabilir ya da tam bir bedbahtlığa maruz kalabilir ya da ahirette bir grup insan hiçbir şart ve amel olmadan en üst derecelere ulaşabilir, başka bir grup da hiçbir neden olmaksızın cehenneme gidebilir! Maalesef Eşarî

denilen bazı Müslümanlar bu ayetten tam da bu çıkarımı yapmışlar ve “Allah’ın Peygamberi’nin cehenneme, Ebu Cehil’in de cennete gitmesinin önünde hiçbir engel yoktur; çünkü Allah, her şey İlahi meşiyetin elindedir diyor.” demişlerdir!

Fakat bu, bir çeşit yanlış tefsirdir. Ayet sadece her şey Allah’ın meşiyetindedir diyor, fakat meşiyetin nasıl cari olduğunu açıklamamış, mutluluk ve bedbahtlığın, izzet ve zilletin kendisine bağlı olduğu İlahî meşiyetin nasıl işlediğini söylememiştir. Demek ki bu ayeti birkaç şekilde anlamak mümkündür. Fakat biz diğer Kur’an ayetlerine müracaat ettiğimizde o ayetler Kitab’ın Anası olur ve bu ayeti tefsir ederler. Mesela bu ayet apaçık bir şekilde diyor ki:

“Bu, bir topluluk kendini değiştirmedikçe Allah’ın da verdiği nimeti değiştirmeyecek olmasındandır.”⁽¹⁾ Başka bir açıdan daha genel olan bir diğer ayette **“Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”⁽²⁾** diye geçmektedir.

1- Enfal, 53.

2- Ra’d, 11.

Bu iki ayetin her birinde diğesinde olmayan bir hususiyet vardır. İkinci ayette Allah bir kavimde olanı, kendileri kendilerinden almadıkça onlardan almaz diyor. Bu genel bir ayettir, yani Allah bir topluluktaki nimeti onlardan alıp belaya döndürmez, meğerki kendilerini değiştirmiş olsunlar; aynı şekilde bir topluluğun başındaki belayı da yine kendilerini değiştirmedikçe onlardan almaz. Fakat ilk ayet sadece nimetler hakkında olup belalarla ilgili değildir, fakat ek bir noktayla ki: **“Bu Allah’ın böyle olmadığındandır.”** (zalike bi-ennellahe lem yeku muğayyiren). Kur’an diyor ki: Ma kanellâhu, Allah böyle değildir, yani Allah’ın Allah oluşu, buna izin vermez). Yani bir topluluktaki nimeti sebepsiz olarak alması, O’nun Allah oluşuna terstir. Allah’ın iradesinin sebepsiz ve amaçsız olarak tecelli etmesi ve hiçbir şeyi başka bir şeyin şartı kılmaması Allah’ın zatî kemâl ve hikmetine ve ulûhiyetine aykırıdır. Öyleyse bu ayetler o diğere ayete nispetle “ana ayetler” konumunda oluyor. Meşiyet hakkındaki ayetler her şeyin İlahî meşiyetle olduğunu söylüyor sadece. Evet, fakat İlahî meşiyet âlemde işte böyle cereyan eder, böyle bir kanunu vardır.

Görüyoruz ki Kur'an'da bu konu çok sağlam, temel bir asıldır ve pek çok ayette tekrar edilmiştir: Benim nimetimin şükürünü eda ederseniz, yani benim nimetimi doğru kullanırsanız onu baki kılarım, ama benim nimetimle oyun oynar nankörlük ederseniz onu sizden alırım.

Dolayısıyla **“Bugün kâfirler dininizden yeise düştüler.”** ayetinin manası şöyledir: Artık kâfirler, İslam toplumunun dışındakiler ümitsizliğe kapılmıştır, bundan sonra İslam âlemi için onlardan yana bir tehlike yoktur, onlardan değil benden korkun, yani kendinizden korkun! Ey Müslümanlar topluluğu! Bundan sonra eğer bir tehlike varsa o da sizin İslam nimetinin hakkını vermemeniz, nankörlük etmeniz, bu nimetten gerekli istifadeyi etmemeniz ve bunun sonucunda da sizin hakkınızdaki kanununun cari olmasıdır: **“Bir topluluk kendisini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez.”**⁽¹⁾ Bugünden sonra İslam toplumunu dışsal bir tehlike tehdit etmemektedir, tehlike içerdedir.

1- Ra'd, 11.

Biraz dua edelim:

Nes'eluke Allahumme ve ned'ûke bismike'l-azîmi'l-a'zam, el-eazzi'l-ecelli'l-ekrem, Ya Allah...

(Allah'ım, büyük, en büyük, en izzetli, en yüce ve en kerim ismin hakkı için sana el açıyor ve seni çağırıyoruz. Ey Allah...)

Allah'ım, sana ve Kur'an'ın hakikatine, velayetin bâtınına ve Emîrû'l-Müminin Ali'nin (a.s) mukaddes varlığına verilen andın hakkı için tüm Müslümanları gafletten uyandır!

Allah'ım, bizleri mukaddes İslam dininin amelleriyle âmil olan şuurlu Müslümanlar kıl!

Allah'ım, bizleri Muttakilerin Mevlası Ali'nin (a.s) hakiki Şiîlerinden kıl, onun velayetinin nurunu hepimizin kalplerinde parlat, hepimize dünya ve ahiret hayrını inayet eyle!

Allah'ım, gençlerimize aydınlık bakış ve İslam hakikatlerini derk etmeyi ve İslam'ın emirlerine uymayı inayet eyle, onları başarılı ve muzaffer kıl, ulemamızı koru ve onların yardımcısı ol!

Allah'ım hepimizin ölmüşlerinin günahlarını affeyle!